

evangélikus

81. évfolyam, 5. szám
2016. február 7.

élet

Kéthetente megj

**Kézen fogott
az Isten**

Interjú Gundel Takács Gáborral

Házasság hete

A szeretet: szenvedély és döntés

2016. február 7–14.

Központilag szervezett programok

A házasság hete központi programjainak fővédnöke **Herczegh Anita**, a köztársasági elnök felesége.

Február 7., vasárnap, 10 óra:

Nyitó istentisztelet a budapest-fasori református templomban (1071 Budapest, Városligeti fasor 7.)

Február 8., hétfő, 18 óra:

Kendőzetlenül a házassági intimitásról – *Varga György* és *Anikó* házassággyógyozóknak, a Baptista Családi Szolgálat vezetőinek az előadása (Aranytíz Kultúrház, 1051 Budapest, Arany János u. 10.)

Február 9., kedd, 19 óra:

„A szeretet: szenvedély és döntés” – koncerttel egybekötött beszélgetés a Vigadó dísztermében

Hegedűs Endre Kossuth- és Liszt-díjas zongoraművésszel és *Hegedűs Katalin* zongoraművésszel, a házasság hete idei arcaival *Süveges Gergő*, az MTVA Kossuth Rádió műsorvezető-szerkesztője beszélget.

A programon való részvétel ingyenes, de regisztrációhoz van kötve. Regisztrálni a www.vigado.hu/hazassaghete címen lehet. (Pesti Vigadó, 1051 Budapest, Vigadó tér 2.)

Február 10., szerda, 18 óra:

Arcok és harcok – beszélgetés a házasság hete idei arcaival és olyan házaspárokkal, akik hisznek az örök hűségben

Mindenki másképp... udvarol, szeret, féltékeny, vitatkozik, vetélkedik, bánt és bocsát meg. Hogy lehet hűséggel végigmenni az úton, és hogyan őrizzük a szerelmet? Azokat kérdezzük, akiknek ez eddig – a nehézségek ellenére is – sikerült.

Résztevők: *Hegedűs Endre* és *Hegedűs Katalin* zongoraművészek, a házasság hete idei arcai; *Krúdy Tamás*, a Nők Lapja vezető szerkesztője és felesége, *Krúdy Zsófia*; *Madarász Isti*

filmrendező és felesége, *Kerekes Monika*. Moderátor: *Keresztes Ilona*, az MTVA Kossuth Rádió vezető szerkesztője. (ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Aula Magna, 1053 Budapest, Egyetem tér 1–3.)

Február 11., csütörtök, 10 óra:

Családbarát szemlélet, munka-magánélet egyensúly – konferencia a Három Királyfi, Három Királynő Mozgalom szervezésében

A program regisztrációhoz van kötve. Regisztrálni a www.haromkiralyfi.hu oldalon lehet.

(Magyar Tudományos Akadémia, 1051 Budapest, Széchenyi István tér 9.)

Február 12., péntek, 18 óra:

Szenvedély és elkötelezettség: tűz és víz? – a házasság kulisszatitkai

Kovács Károly pszichológus, családterapeuta és felesége, *Kovácsné Ember Katalin* mentálhigiénikus előadása (TIT Stúdió, 1113 Budapest, Zsombolyai u. 6.)

Február 13., szombat, 18 óra:

Áldással egybekötött koncert

Fellép a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Cantate vegyes kara és Jubilate gyermekkara. Vezényel: *Sapszon Ferenc* karnagy. (Deák téri evangélikus templom, 1052 Budapest, Deák tér 4.)

Február 14., vasárnap, 18.30:

Záró szentmise a budapest-terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-plébániatemplomban

Főcelebráns: *Bíró László* tábori püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Családbizottságának elnöke. (1065 Budapest, Pethő Sándor u. 2.)

Az országos rendezvénysorozat folyamatosan bővülő eseménynaptára elérhető az interneten:

www.hazassaghete.hu, www.facebook.com/hazassaghete

A központi programokat az Emberi Erőforrások Minisztériuma, valamint a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet támogatta.

Mint a patak medrében két kavics...

Hegedűs Endre
Kossuth- és Liszt
Ferenc-díjas
zongoraművész,
zenepedagógus
és felesége,
Hegedűs Katalin
zongoraművész,

karvezető, zenetanár az idei házasság hete rendezvénysorozat arcai.

Ki lakik a Szentháromság szívében?

Az invokáció olyan, mint egy jelszó (password, PIN-kód), amely megnyitja a kapcsolat lehetőségét, esélyt kínál a kommunikációra Isten és ember között. Ha

nem figyelünk rá, ha elfelejtjük, lefagy a rendszer, nem jön létre az élő és éltető kapcsolat.

(El)térítő tanok

Jóga, fengsuj, asztrológia, keleti tanítások minden megnyiségben, jóslás és álomfejtés, mágia és boszorkányság, okkultizmus, spiritizmus, meditáció és ufológia

– ezoterikus témában több mint háromezer könyvre kaptam találatot az egyik könyvkereskedés honlapján.

Egy evangélikus költő hazatért

Úgy szokták emlegetni, mint az emigráns magyar líra kiemelkedő alakját. Ez a minősítés azonban elfedi azt a tényt, hogy az egyetemes magyar költészet legkiválóbb-

jai közé sorolható alkotóról van szó, aki száműzetésbe kényszerülve a magyar irodalom fősodrán kívül maradt.

Farsangra hangoltan

„Lacika meséli hittanórán: »Amikor csöndben imádkozni kell, én mindig húszig számolok. A nővérem harmincig számol, de ez szerintem olyan álszent dolog...«» Akiknek vallási érzékenységét sérti az Órimagyaródsi Evangélikus Egyházközség honlapjáról idemá-solt vicc, azok inkább ne is olvassák tovább soraimat. Szeretném persze hinni, hogy ez nevétséges feltételezés, ám amióta egyházunk levelezőlistáján, a Fraterneten többeknél „kiverte a biztosítékot” egy internetről megosztott fotó, azóta kissé bizonytalan vagyok. Igaz, a szóban forgó – farsangi finomságokat felvonultató – képhez szöveg is társult: „Székely tudósok megállapították, hogy a disznóhús fogyasztása szilvapálinkával 100%-kal csökkenti annak kockázatát, hogy valakiből iszlám terrorista legyen.”

Lehet, hogy a „székely tudósok” szó szerkezet egy kicsit valóban erős, de van abban valami zavarba ejtő, hogy keresztény közösségünk ilyen érzékeny – főként, ha más vallásokról van szó...

Az természetesen illő és elvárando, hogy tartsuk tiszteletben mások vallási meggyőződését, a humor és a blaszfémia keskeny mezsgyéjén azonban egy-egy poén megítélésében valószínűleg a blaszfémia szó magyar megfelelőjét tekinthetjük vízvázalstonak. Az idézett „székely viccből” mindenesetre Allah hívei sem olvashatnak ki istenkáromlást. Mi viszont bátran kiolvashatjuk belőle Krisztusban elnyert szabadságunk nagyszerűségét, hogy tudniillik a kereszténység – más isteneket imádó világvallásokkal ellentétben – összehasonlíthatatlanul nagyobb mozgásteret biztosít – és nem csupán a kulináris élvezetek terén. Ki tudja, miért, erről valahogy ritkábban hallani a szószékekről.

Még szerencse, hogy farsangi időszakra esik az ökumenikus imahét meg a házasság hete, amúgy ilyenkor alig-alig vannak egyházi szervezésű „farsangi” programok. Mintha már alig várnánk a böjtöt... Pedig nemrég, vízkeresztkor ünnepelhetjük Jézus Krisztus legelső csodatételét. Kíváncsi lennék rá, hány prédikációban történt utalás arra, hogy a kánai menyegzőn Jézus egy nagyon is profán vigassághoz járult hozzá a víz borrrá változtatásával.

„Kovács a feleségével és az anyósával nyaral Jeruzsálemben. Az anyós hirtelen meghal. Egy temetkezési vállalkozó felajánlja, hogy helyben eltemetik. »Nem, köszönöm, inkább hazaszállítatjuk« – hártja el az ajánlatot Kovács. »De miért? Nagyon szép ceremóniát tudunk szervezni« – próbálkozik a temetkezési vállalkozó. »Nézze, uram! Kétezer éve eltemettek itt egy fiatal embert, aki három nap múlva feltámadt. Nem akarok kockáztatni...«»

No, ezt a viccet meg a Szombathelyi Zsidó Hitközség honlapján találtuk. És tudtam rajta derülni.

● T. PINTÉR KÁROLY

Kézen fogott az Isten

„Fontos kérdésekben mindig a szívemre hallgatok, mert lehet, hogy nem járok jól anyagilag, de akkor is a belső békém felé tartok, és ez visszahat az életemre” – vallja Gundel Takács Gábor. Az ország egyik legkedveltebb tévése hívő, őrző és ápolja a Gundel család emlékét, távol tartja magát a bulvártól, és nem politizál.

A hónap igéje

Az első kérdés, hogy egyáltalán szoktál-e imádkozni. Igen – mert néha fölsóhajtók, hogy „jaj Istenem, segíts”, és ő ezt is irgalmasan meghallgatja. Nem – mert az imádság komoly, bizodalommal teli, mély odafordulás az Úrhoz.

Imádkozó emberek vagyunk. De itt eszméltet bennünket arra az Úr Jézus, hogy milyen legyen az imádságunk. Nem formájában, nem tartalmában, hanem lelkületében. A megbocsátás, irgalom és szeretet lelkülete kell, hogy bennünk legyen. Mert ilyen a mi mennyei Atyánk is.

ta az irgalmatlan szolgát, és ezt mondta: „Gonosz vagy, mert én a te hatalmas tartozásodat elengedtem, te is el kellett volna hogy engedd társad apró kis tartozását. Ezért te kerülsz börtönbe.” Bűneink nagy adósságát elengedte Jézus, sőt a Golgotán életével fizetett azokért. Ezért mi is meg kellene hogy bocsássunk a másik embernek azért a kicsiért, amit ő tett ellenünk (Mt 18,21–35).

Azt szeretnéd, hogy tiszta és igaz legyen az imádságod? Azt szeretnéd, hogy meghallgattatást találj? Akkor, mielőtt leborulsz

És amikor imádkoztok, bocsássatok meg annak, aki ellen valami panaszotok van, hogy mennyei Atyátok is megbocsássa nektek vétkeiteket. (Mk 11,25)

Hogyan várhatod az Úr bocsánatát, ha te nem vagy megbocsátó? Ha várod azt, ami az Úr szerinti lelkületből fakad, miért nem olyan a te lelkületed is? Ha olyat vársz, ami a jó forrásból fakad, miért nem jó a te „forrásod” is? Nagyon elgondolkoztat ez az ige, hogy tudok-e megbocsátani. Hogy hányszor nem bocsátottam meg! Hányszor voltam irgalmatlan, még a rimánkodó vagy alázatos könyörgéssel szemben is!

Az Úr az egyik példázatában beszél egy királyról. Egyik szolgája hatalmas összeggel volt adós neki. Amikor ki kellett volna fizetnie, de nem volt miből, a király az adósok börtönébe akarta vetni. De a szolga könyörgött neki, és a király elengedte tartozását. Amikor kiment a király elől, találkozott egy szolgatársával, aki néhány fillérrel neki tartozott. Hiába kérlelte az adós, hogy később fizethessen, az irgalmatlan szolga börtönbe vettette, mert nem tudott fizetni. De itt még nincs vége a példázatnak. A többi szolga elmondta ezt a királynak. A király maga elé hívat-

Isten előtt, és eszedbe jut egy ellenséged, egy sértés, egy bántás, állj meg, és tisztázd azt a nagy Király előtt. Kéréseid előtt is ezt tedd: előbb gondolj bele, hogy mit tettél a téged kérőkkel! Bajaidban, segítség kérése előtt is ezt tedd: előbb gondolj bele, hogy te segítettél-e a hozzád fordulónak! Örömdobben is, amikor halát adsz, ezt tedd: előbb gondolj bele, hogy tiszta, nemes volt-e az örömd, nem vegyült-e bele irigység vagy káröröm! És folytathatnánk.

Folytasd is, minden imádságod kezdetén! Gondolj bele, hogy te milyen voltál. S ha már nem is tudsz az embertársaddal kapcsolatos helyzeten változtatni, de azt az Úr elé viheted, megbánhatod – és ő kész megtisztítani attól, ami „foltossá” tenné imádságodat, ami hiteltelenné tenné kérésedet. Sőt ha így cselekszel, kéréseid, bűnlátásod és örömd is átalakul. Másképp fog hangzani imádságod. Más fogsz mondani Istennek, és máshogyan. Mindenképpen szívből – és ő ezt szereti, ez elég a mi Istenünknek.

● SZÉLL BULCSÚ

Oratio œcumenica

[Lelkész:] Erős kösziklánk és várunk, mindenható Istenünk! Hozzád futunk, hozzád kiáltunk minden gondunkkal és örömmel. Hallgass meg könyörgésünket!

[Lektor:] Istenünk, kérünk, te adj nekünk felülről való bölcsességet. Köszönjük, hogy igéddel és Szentlelkeddel ma is munkálkodsz közöttünk. Űzd ki belőlünk az irigységet és a viszálykodást. Tedd szívünket tisztává, békeszeretővé, méltányossá és engedelkennyé. Formáld életünket irgalommal és jó gyümölcsökkel teljessé. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg...*

[Lektor:] Istenünk, kérünk, tartsd meg egyházadat. Használj fel követeleként minden lelkészt és gyülekezeti tagot. Add, hogy az igazság gyümölcsei teremjenek az evangélium hirdetése nyomán. Éleszd, erősítsd gyülekezetünket. Add, hogy közösségünkön kirajzolódjanak mentő szereteted vonásai. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg...*

[Lektor:] Istenünk, kérünk, erősítsd és vigasztald a beteget és a szenvedőt. Nehéz órákban is éreztess velük bátorító jelenlétedet, szólítsd meg őket életet adó szavaddal. Bátorítsd a halál partján állókat, enyhítsd kínjukat, és fogadd be őket országodba. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg...*

[Lektor:] Istenünk, kérünk, óvd meg és erősítsd a családokat. Újítsd meg a házastársak szeretetét és elköteleződését, adj békés, befogadó otthont minden gyermeknek és fiatalnak. Add, hogy minél bátrabban és leleményesebben fejezhessük ki szeretetünket. Jézus Krisztusért kérünk...

[Gyülekezet:] *Urunk, hallgass meg...*

[Lelkész:] Hallgass meg minket, mindenható Atyánk! Aki elindítottad értünk egyszülött Fiadat Jeruzsálem felé, a szenvedés, a halál és a feltámadás helye felé, vezess bennünket böjti utunkon. Csitítsd bennünk az életélvezet hangzavarát, és add, hogy a te igédre és Megváltónk keresztyére figyeljünk. Hallgass meg minket a mi Urunkért, Jézus Krisztusért.

[Gyülekezet:] *Ámen.*

Honnan nézzük?

Ezen a téli reggelen arra ébredtem, hogy egyre csak az motoszkál a fejemben: merre is néz az a szoborba préselt Hemingway-arc Cojimarban, hét mérföldnyire keletre Havannától, egy kis halászfaluban? Vajon mit figyel az a kőarc: a szárazföldet vagy a tengert kémleli? S vajon milyen irányból szemléli a messzeséget?

Ismerik ugye azt az érzést, amikor az embert fogva tartja egy kérdés, és nem szabadul a béklyótól addig, amíg meg nem kapja rá a feleletet? Cojimarban, ahol az öreg halász is élt, a Hemingway-arc a tengert kémleli? Igen, vélhetném, így volna logikus. De vajon miért így volna logikus? – szólal meg bennem az ellentetés. Azért, mert a Pilarra keresztelt halászhajó az író Papával amott a vízen vadászott marlinokra? De eminnen indult, a kikötőből – botlik fel bennem az a másik érv. Miért nem nézhet a kőarc a partszakasz irányába? Utóvégre ott valamivel többet horgonyozhatott a Pilar, mint a Cabanas-erődötől három mérföldnyire.

Minden attól függ, honnan nézzük a mindennapok történéseit, élményeit, gondjait, örömeit, bosszúságait. Az evangéliumot magyarázva egy pap azt akarta mondani híveinek, hogy Krisztus ötezer embert jóllakatott öt kenyérrel, azonban ötezer helyett ötszázat mondott. Erre egy közelben álló egyházi személy sűgva figyelmeztette a tévedésére. „Hallgass, ostoba! – válaszolt amaz. –

Még az ötszázat is nehezen hiszik el...” Lényeges, hogy elhiggyük: életünk alakulását nem a kormányok igazgatják, egészségünkért sem ők a felelősek, hitünknek nem mások szabnak irányt, hanem elsősorban mi, saját magunk. Egy ír hajó kapitánya, amikor egyszer úgy tűnt, hogy a nagy vihar tönkreteszi a hajóját, és senki sem szabadul élve, fogadalmat tett: ha mégis életben maradnak, Szűz Mária templomában akkora viaszgyertyát állít, mint a hajó árbóca. Erre barátja figyelmeztette, hogy tán az egész országban nincs annyi viasz. Mire a kapitány így felelt: „Fogd be a szád! Csak engedd, hogy fogadalmat tegyek; ha aztán megmenekülünk, már lehet vele tovább alkudozni!”

Hát igen, minden attól függ, honnan nézzük a dolgokat: a partról vagy a tenger felől. Akusztikai árnyékból vagy anélkül.

S vajon merre néz a Hemingway-arc Cojimarban? A jegyzeteim között megtaláltam: a mólóról néz a part felé. De amikor az enyhén ánizsos ízű, zöld színű itallal a Papára üritettük a poharunkat, s az ő egészségére koccintottunk, látni véltem, hogy a kőarc ki-kinéz a tengerre is, nem fúj-e az északi szél, mert akkor veszélyes lesz horgonyozni.

Végző soron az, hogy mit látunk, jórészt attól függ, hogy mit keresünk.

• KÓ ANDRÁS

Ötvened vasárnap – Péld 9,10

Lifelong learning

Egész életen át tartó tanulás – ezt jelenti a címül írt angol kifejezés. Nem csak az elmúlt évtizedek fontos jelszava lett ez az új ismeretek, szükséges készségek, kompetenciák állandó elsajátítására biztató szemlélet. A magyar nyelvben a „jó pap holtig tanul” közmondás őrizte meg számunkra a népi bölcsesség erre vonatkozó esszenciális iránymutatását.

Németh László a jellem önépítésében ragadta meg az egész életen át tartó tanulás értelmét. Az ember legyen „önmaga szobrása” – írja –, és a nap mint nap szerzett tapasztalatokból tanul-

va apró vésőütésekkel formálja önmagát. Comenius a *Pampaedia* című művében az oktatást szintén egész életen át tartó, mindenkit érintő folyamatnak fogta fel.

A lifelong learning tehát nem korunk találmánya, mégis, ha lehet, ma még aktuálisabb, mint valaha. Hiszen egyre kevesebb a „reneszánsz ember”, vagy talán már nem is létezik a klasszikus értelemben vett polihisztor aki akár többféle tudományban is jártas, minden területen kiemelkedő teljesítményt nyújt, és a legtöbb kérdésre kész válasszal áll elő. Posztmodern korunkra sokkal inkább a szétfűzöttség, a többértelműség, az ön-elmentmondásosság, az állandó változás a jellemző. Semmi sem biztos, így semminek és senkinek sem szavazunk bizalmat. Ebben a környezetben kis túlzással az „életben maradás” szinte egyetlen esélye a változás folyamatos elfogadása és az állandó tanulás.

„Apa, mi az a neutroncsillag? Igaz, hogy egy porszemnyit sem bírnék megemelni belőle?” Nyolcéves kisfiam lepett meg ezzel a kérdéssel néhány nappal ezelőtt. Közel egyórás közös, generációs különbségeket áthidaló lexikonbújás és internetes keresés után kezdett kirajzolódni a mindkettőnket megnyugtató válasz.

Lehet-e ennyire bölcs a bölcs? A Példabeszédek könyvét (többek között) olyan korban írták, amely még egészen más jelentőséget tulajdonított a csillagoknak. Óvatosan, bizonyos fenntartásokkal veszem kézbe a bölcsességeket. Nemcsak azért, mert a hagyomány „a bölcs Salamon köntösébe bújtatta, takarta” őket – egyes bibliakutatók úgy gondolják, hogy egyszerűen az udvari hivatalnokok, vezető tisztségviselők világi etikáját adja tovább nagyon gyakorlatias módon, amibe még egy kis vallásosság is belefért –, hanem éppen azért, mert olyan sokat akar markolni. Az élet szinte minden területe belefér: a gazdasági élet, a politika, a társadalmi-családi élet, a veszteség, az államvezetés, a becsületesség, a beszéd, az őszinteség, a hírnév, jellem, a törvény megtartása. Lehet-e ennyire bölcs a bölcs, tudós a tudós?

Tudás és bizalom. A folyamatos tanuláshoz, a tudás elsajátításához azonban mindig hozzátartozott a bizalom is. A bizalom azokban, akik az ószövetségi bölcsességirodalom profán vonásai, a Biblia margójára szorult pozíciója ellenére is a Szentírásban látták a helyét ennek az anyagnak. A bizalom a reformátori írásma-gyarázati elvben, hogy azt kell keresni, kutatni, ami Krisztusra mutat. A bizalom Istenben, hogy neki mindig van friss és aktuális mondanivalója számunkra. A bizalom, amelyben mégis létrejöhethet, helyreállhat a ma már ritka, mégis a tanulást segítő mester-tanítvány, sőt apa-fiú viszony, atmoszféra. Ahogy ez Jób könyvének utolsó fejezetében is kifejezésre jut: „*Tudom, hogy mindent megtehetsz, és nincs olyan szándékod, amelyet meg ne valósíthattál. Ki merné elhomályosítani az örök rendet tudatlanul? Azért mondtam, hogy nem értem. Csodálatosabbak ezek, semhogy felfoghatnám. Hallgass meg, hadd beszéljek! Én kérdezek, te pedig oktass engem!*” (Jób 42,2–4)

A bölcsesség kezdete. Végső soron mit lehetne többet tanulni az életünk hosszú tanulóévei, -évtizedei alatt, mint hogy minden bölcsesség, tapasztalat, nagy felismerés, rácsodálkozás az Istennel való helyes kapcsolattal kezdődik. Hogy az igazi élet alapja Isten személyes megismerése. Hogy a hétköznapi élet elrejtett értelmes lét, az ember sorsa Isten kezében van, aki ismer és számon tart mindannyiunkat, noha ő az univerzum Ura, a teljes tudás birtokosa.

Jézus a Mester. Ötvened vasárnapján ennél annyival mondhatunk, tanulhatunk többet, hogy a mi Mesterünk, az élet nagy kérdéseiben eligazító hiteles tanítónk nem a személytelen vagy éppen megszemélyesített bölcsesség, hanem az a Jézus, aki személyesen érkezett közénk, indult el Jeruzsálem felé, a kereszt felé. Hogy mindenét, az életét is odaadva tanítson bennünket egész életünkben Istenbe vetett bizalomra, iránta való engedelmisségre, az élettel szemben tiszteletre és alázatra, reménységre, hűsvét hajnala.

● SMIDÉLIUSZ GÁBOR

Mint a patak medrében két kavics...

Fontos a házasságban a kölcsönösség!
Beszélgetés a házasság hete arcaival

Hegedűs Endre Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, zenepedagógus és felesége, Hegedűs Katalin zongoraművész, karvezető, zenetanár az idei házasság hete rendezvénysorozat arcai. A három gyermeket nevelő, mélyen hívő katolikus házaspárral budafoki házukban találkoztam, hogy közös életükről és házasságukról kérdezzem őket.

A SZERZŐ FELVÉTELE

– Hogyan ismerkedtek meg?

HEGEDŰS ENDRE: Évek óta ismertük egymást Katicával, iskolatársak voltunk a Zeneakadémián, ő karvezető tanszakra járt, én pedig zongorára. A folyosón többször beszélgettünk, amikor órára vártunk, de közelebbi kapcsolatban nem voltunk. Egyszer gyönyörű zongorázást hallottam az egyik ajtónál. Benyitottam, és döbbenet tapasztaltam, hogy ő játszik. „Ezt a gyönyörű dallamot te játszod?” – kérdeztem, mire ő szerényen csak annyit felelt, hogy „á, csak blattolgotok”. Kihúztam az orromat a teremből, de megmaradt bennem az élmény. Aztán Ránki Dezső egyik Beethoven-estje után hazakísértem őt. A koncert alatt egy széken álltunk az erkélyen, úgy hallgattuk a fiatal sztárt. Katica majdnem lebillent, így át kellett karolnia a vállamat.

HEGEDŰS KATALIN: Nem karoltalak át, hanem rád kellett támaszkodnom, mert a másik oldalról rám is támaszkodott valaki. ▶

► Aztán átölelted a derekamat, hogy le ne essek...

– Érdekes ez, hogy másként emlékeznek vissza...

H. E.: Mindenki más él, de valószínűleg Katicánál van az igazság, mert ő az igazságot mindenek fölött szereti. Mindenestre az én emlékeimben ez így él. A lényeg, hogy hazakísértem őt, amikor vége lett a koncertnek. A Zeneakadémiától huszonkét villamosmegállónyira, Rózsavölgyben lakott, a villamos ráadásul beszorult az alagútba, így jóval éjjel után értünk hozzájuk. Mivel félt, hogy nem talállok vissza a villamosmegállóhoz, visszakísért. Kis patak, kis híd, fűszeres októberi

Amikor az ember szerelembe esik, lánggra lobban a másik iránt, azt a lángot maga Isten adja a szívünkbe.

este, csillagok... és mi csak beszélgettünk, beszélgettünk, és úgy éreztük, hogy szárnyal a lelkünk. Hasonlóan, egymást megértve láttuk a világ nagy kérdéseit. A búcsúnál az első puszi is megvolt, másnap pedig sétáltunk egyet a Városligetben. A harmadik napon megkértem a kezét.

– Ennyire hirtelen? Bizonyára valamit rögtön nagyon megkedveltek a másikban...

H. K.: Nem tudom, mi ragadott meg Endrében. Nagyon gyorsan történt minden. A koncert után a harmadik napon igent mondtam neki, és pár hónap múlva össze is házasodtuk. Nem volt bennem semmi bizonytalanság az igent illetően. A szüleink persze igyekeztek lassítani a folyamatot. Harmincnyolc évvel ezelőtt, október 17-én volt a lánykérés, karácsonykor az eljegyzés, április 7-én, a virágvasárnap

előtti szombat az esküvő. Visszagondolva nem ez az egyetlen módja a házasságkötésnek, de nálunk annyira egyértelmű volt a helyzet, hogy eszünkbe sem jutott másként tenni. És azóta is ragaszkodunk és ragaszkodni is fogunk egymáshoz, a házasságunkhoz.

H. E.: Hálát adunk az Istennek ezért a csodáért, ami a mi házasságunk és szerelmünk!

– Hogyan ápolják a kapcsolatukat? Mi kell ahhoz, hogy ennyi ideig kitartsanak egymás mellett?

H. E.: A szeretet: szenvedély és döntés – ez a szlogenje az idei házasság hetének, amelynek mi az arcai lehetünk. Arról van szó, hogy valami elképzelhetetlen boldogság volt az, ahogyan mi egymás felé közeledtünk, és az égvilágon minden stimmelt. Én mindig olyan szerelmes szívű voltam, és mindig el is akartam venni az éppen aktuális szerelmemet. A hölgyek ettől visszariadtak: vagy éretlenek voltak, vagy nem akartak egy zenészhez hozzámenni. De Katicával minden úgy volt, ahogyan azt az ember a szívében szeretné.

H. K.: Hogy mit teszünk a házasságunk érdekében? Amikor az ember szerelembe esik, lánggra lobban a másik iránt, azt a lángot – tudjuk – maga Isten adja a szívünkbe. A lángot azonban mindig táplálni kell. Mi az, amivel táplálni tudjuk? Az egymással töltött idővel és beszélgetésekkel. Nagy ajándék és összekötő kapocs közöttünk a zene is. A lángolást tovább fenntarthatjuk, ha oda tudunk figyelni a másikra. Amióta Bandival együtt vagyunk, a gondolataimban Isten után mindig ő van, és ez fordítva is igaz. Őt szeretném boldoggá tenni: én akkor vagyok boldog, amikor őt boldognak látom. Igyekszem minél többet megtenni azért, hogy őt így lássam. Persze a sátán dolgozik mindannyiunkban,

A SZERZŐ FELVÉTELE

és a mi emberi természetünk hajlik is a rosszra. Fiatalon, ha összeveszünk apróságokon, a hév vezet bennünket, de az idő előrehaladtával az ember elkezd használni az eszét. Tudja, hogy ezen a világon a társát szereti a legjobban, és nem szabad őt megbántani apróságok miatt. Tudnunk kell legyőzni magunkat, és tudnunk kell bocsánatot is kérni. És ennek kölcsönösnek kell lennie. Mint a patak medrében két kavics, úgy csiszolódnak egymáshoz. Csak itt két Te csiszolódik Mivé.

H. E.: És akkor ott van a szolgálát: keresem a másiknak a kedvét, tudom, hogy mit szeret Katica. Tudom például, hogy nem annyira szeret mosogatni, ezért van, hogy nekiállok én, a Kossuth-díjas zongoraművész, és elmosogatok. Ahogyan Barsi Balázs ferences szerzetestől tudjuk: „A szentek kezén csillog a mosogatólé!”

– Akkor nincsenek külön férfi- meg női feladatok?

Mi a házasság hete?

Közel két évtizede Angliából indult el ez a kezdeményezés, amely Valentin-nap környékén minden évben egy hétig a házasság és a család fontosságára kívánja irányítani a figyelmet. A házasság hetét – amelyhez hazai és nemzetközi szinten is számos ismert közéleti személyiség csatlakozott, kifejezve elköteleződését a házasság, a család ügye iránt – mára 4 kontinens 21 országában ünneplik. Hazánkban az országos eseménysorozatot 2008 óta rendezik meg a keresztény egyházak és civilszervezetek széles körű összefogásával, számtalan nagyváros, település, közösség részvételével. A házasság hetének szervezőbizottsága által koordinált központi programok fővédnöke 2013 óta Herczegh Anita, a köztársasági elnök felesége. (Hazassaghete.hu)

Hegedűs Endre a családjáról

„Családom lényege a szentségi házasság megélése, az ösztetartás és a szeretet. Feleséggemmel, akibe most is ugyanúgy szerelmes vagyok, mint a 36 évvel ezelőtti kezdetektől mindvégig, kéz a kézben járjuk közös utunkat. Hatalmas ajándék Istentől, hogy muzsikuskok vagyunk, két zongorista egy pár. Együtt zongorázva is gazdagítjuk egymást négykezes és kézzongorás művek előadásával. Külön öröm, hogy ezt gyakran megoszthatjuk közönségünkkel. Gyümölcseink egy lány és két fiú (Márton, 29; Anna, 26; Bertalan, 24). Nagyon boldogok vagyunk, hogy ajándékba kaptuk őket az Úrtól.”
(Hungarianpianist.com/hu/family)

H. E.: De vannak, ám ez nálunk más-képp van leosztva. Katica édesapja kádármester volt, aki titkon fiút szeretett volna, de két lánya lett, akiket azonban elég fiúsan nevelt. Bennem elég sok a feminin vonás, a művészetekhez való vonzódás, a szuperérzékenység, Katicában viszont vannak férfias vonások, amelyek őt rendkívül gyakorlatiassá teszik. Fontos a házasságban az is, hogy nem titkolunk el egymástól semmit, szolgáljuk a másik boldogságát, és csipkelődünk is. A tényércsörömpölés nem jellemző, mert az ellentétek összesimulnak nálunk, és valamilyen magasabb rendű egység, szintézis jön létre, amely mögött könnyű felismerni az isteni szeretetet és azt, hogy Isten gondot visel ránk.

– Nem hétköznapi a hivatásuk, és három gyermeket nevelnek. Hogyan tudják - mai kifejezéssel élve - „menedzselni” a mindennapi életüket?

H. E.: A lehetetlenségek életét éljük. Már az is csoda, hogy két ilyen különböző ember össze tudja kötni ennyi éven át az életét. Ez csak úgy lehetséges, hogy mindennap az Úrhoz imádkozunk, és kérjük segítségét, hogy tartson meg minket ebben a boldogságban. Ketten vagyunk, mégis hárman. Ő segít nekünk. Katica előtt annak idején fényes karrier állt, három diplomája van, az irántam való szeretetből és a túlélést elősegítendő mégis az én hátterem, támaszom lett. Hiába vagyok én „nagy művész”, ha nincsen mellettem ő, nem lennék az, aki. Nagyon vigyáztam

rá, hogy ne kötelezzem őt arra, hogy a beosztottam, a titkárnőm, a menedzserem legyen, de ő szeretetből megcsinálja azt, ami szükséges.

H. K.: Amikor jöttek a gyerekek, kellett valaki, aki összetartja a családot. Ezt én vállaltam. A férjem és a gyerekek lettek fontosak. Szervezési képességekre, állandó odafigyelésre volt szükség. De ez nem zavart, mert bennem soha nem volt karriervágy. Nem vagyok egy szólistaalkat, de a kamaramuzsikálást nagyon szeretem. A család aztán végképp felülírta a művészeti pályát, ám ezt egyáltalán nem bántam meg. Egy nagy közös művet hoztunk létre Bandival, amellyel el tudunk számolni Isten előtt, bármikor kerül is rá a sor.

● HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Tönkretett kapcsolatok

„Erre én egyszerűen nem érek rá!” – hasított bele az iroda csöndjébe bántóan erős hangon a dörgedelmes kioktatás. „Nekem erre nincs időm!” – ismételte meg tán a nyomaték kedvéért még egyszer a mindenkinél elfoglaltabb és fontosabb középvezető. A telefonból előbb beszédes csend, majd egy halk kattanás hallatszott.

A fontos ember azonban nem adta fel ilyen könnyen. „Hányszor megmondtam neki, hogy ne telefonálgasson feleslegesen! Pontosán tudja, hogy nekem nincs időm ilyenekre” – dohogott tovább, s az utolsó szót olyan jelentőség-teljes megvetéssel mondta ki, hogy aki nem ismerte, akár el is hitette volna, hogy tényleg nincs három perce és néhány kedves szava – a feleségére.

Aki, bár jól ismerte férjét, ilyen mérvű és stílusú elutasításra mégsem számított. Pedig ahogy akarta ő feltartani élete párját, gyermekei édesapját! Dehogyan akart ő ekkora ribilliót! Mindössze a vacsoráról szeretett volna néhány szót beszélni, mivel aznap kicsit hamarabb sikerült végeznie munkahelyén, így maradt ideje arra, hogy kiszaladjon a piacra, és megvegye a család kedvenc ételéhez szükséges alapanyagokat, de – gondolta – előbb egyeztet hites urával: neki mi az elképzelése az esti étkezést illetően? Meg – esetleg – jólesett volna hallania néhány kedves, biztató szót is, így a második műszak kezdetén.

Az asszony ismerte a férjét, tudta, hogy két végén egeti a gyertyát, hogy latinos temperamentummal veti bele magát mindenbe, amihez hozzáfog, s hogy hirtelen haragú, olykor-olykor pedig megdöbbenően modortalan. Már tizenhat éve éltek együtt jó módban, kényelemben, s nevelték szeretetteljes kényeztetésben gyermekeiket, akiknek időnként erejü-

kön felül, néha pedig a józan ész határain túl is megpróbálták mindent megadni.

Ám az utóbbi időben mintha megváltozott volna a családfő. Új munkahelye valóban teljes embert, vezetői beosztása pedig állandó pörgést és maximális odafigyelést kívánt. Tény, hogy nem nagyon lehet hibázni az üzleti élet kegyetlen, rideg mindennapi valóságában. Igaz, a mérleg másik serpenyője sem marad üres: az átlagot jócskán

meghaladó, európai mércével mérve is tisztes jövedelem sok mindenre gyógyír lehet.

Már semmi nem volt a régi. „Apa mindig türelmetlen velem” – panaszkolta anyjához bújva a lassan tinédzserkorba lépő fiúcska, aki bálványként tekintett sikeres, határozott, dinamikus apjára. „Ne kiabálj velem mindig” – szájalt két évvel idősebb nővére, ha a különórától megfáradva tért haza a nap végén.

A családjában azonban – csak az asszonyok által birtokolt titkos bölcsességgel és türelemmel – legtöbbször inkább hallgatott. Nem akarta szítani a tüzet, meg – gondolta – aligha jelent bármire is megoldást, ha próbálja megvédelmezni vélt vagy valós igazát. Pedig sokszor eszébe jutottak a régi idők, amikor még másképp volt minden. Amikor még harmónia, szeretet és az összetartozás boldogító tudata jellemezte kapcsolatukat.

Amikor még csak ketten voltak, s szeretnien, de vidáman éltek életüket egy albertben. Vagy amikor ütött-kopott autójukkal jártak kirándulni, de a jókedv mindig melléjük szegődött útitársnak. Aztán arra is, amikor jöttek a gyerekek, és éjszaka egymást váltva, lélegzet-visszafojtva őrizték a csöppségek álmát a gyermekágyánál, amikor betegek voltak. Szívesen gondolt hát vissza azokra az időkre, amikor még nem költözött be hozzájuk a feszültség, az indulat és szeretetlenség.

Igaz, apa most sok pénzt hoz haza, de nagy árat fizet érte a család! Az állandó önigazoló túlórázás, a kiszámíthatatlan munkavégzés és az utóbbi időben felszedett hatalmaskodó, utasítgatásos stílus, no meg a gyakori hangos szó megrontotta a légkört, és érezhetően megváltozott a család tagjainak egymáshoz való viszonya is. Egyre többször voltak borúsak, komorak, gyakran volt ideges vagy pattanásig feszült az otthoni hangulat. Pedig „olyan jóra való emberek” – mondogatták a magát immár megváltoztathatatlanul fontosnak tartó középvezetőre és családjára korábban ismerőseik.

A családfő azonban talán már nem is emlékszik arra az időre, sőt lehet, azt sem tudja, hogy most hová vezet ez az út, mi történik körülötte, s miért kell mindennek így történnie. Úgy látszik, a hatalom mámora és a pénz, ez a gonosz szövetség ismét készül magához ragadni egy lelket. De talán még nem késő változtatni – soha nem késő! –, hogy kicsit szerényebben, igaz, ám ismét békességben, szeretetben és boldogságban élhessenek. Hogy a hit gyógyító erejéről már ne is beszéljünk...

● GYARMATI GÁBOR

Szerelmes kalandtúra

Ha vége a karácsonyi ünnepekörnek, az egyházak közösen rendeznek imaheteket, egy szívvel és egy lélekkel az egységért imádkoznak. Nos, ebben az időszakban a kaposváriak már megszokhatták, hogy a történelmi egyházak helyi képviselői is összefognak, és megszervezik a szerelmes kalandtúrát. Immár harmadik éve szerveződik a túra, ebben az esztendőben január 10-től február 13-ig tart.

A tavalyi hatalmas érdeklődésre való tekintettel az idén is hasonló feltételekkel, de még több izgalmas akcióval és feladattal találkozhatnak a fiatal vagy koratlan szerelmesek, jegyesek vagy házaspárok.

Az alapkonceptió maradt ugyanaz: hét feladatot kell megoldaniuk a pároknak ahhoz, hogy „hétpróbás” párokká váljanak. A próbák nagy részét – az előzetes visszajelzések és tapasztalatok alapján – most úgy próbálták meg kialakítani, hogy akiknek már gyermekük van, vagy munkájuk miatt elfoglaltak, azok is tudják vállalni a kalandtúrát.

A hétből több feladatot otthon kell véghezvinni. Ilyen például szeretetnyelveink felfedezése. Gary Chapman öt szeretetnyelve közül kell kiválasztaniuk a pároknak azt, amelyik leginkább jellemző rájuk, ezzel is egy újabb szintre emelve kapcsolatukat. Egy másik feladatban pedig szerelmes levelet kell írniuk egymásnak.

Szintén újdonság, hogy a házasság hete kaposvári programsorozatának is a része lett a szerelmes kalandtúra. Ezek mellett a kedvelt feladatok – mint például az édes pillanatok egy-egy kávézóban, cukrászdában vagy a közös főzés örömei – ugyancsak szerepelnek a teendők között.

A megvalósításban idén is számos kaposvári vállalkozó, cég, intézmény segít azzal, hogy kedvezményes belépőt, árat biztosít a kalandtúra résztvevőinek. A hétpróbát kiállt párok között gyertyafényes vacsorát és további értékes nyereményeket sorsolnak ki. A zárórendezvényre február 13-án 15 órától kerül sor az evangélikus gyülekezeti házban.

A kalandtúrára jelentkező párok menetlevelet kapnak, amelyet a próbák végigélése után kitöltve kell visszajuttatni a Kaposvári Evangélikus Egyházközség temploma melletti lelkeszi hivatalba (7400 Kaposvár, Kossuth L. u. 39.).

Támogatók: Kaposvári Evangélikus Egyházközség, kaposvári katolikus plébániák, Ibolya cukrászda, Stühmer kávéház, Olasz fagyizó és cukrászda, Egykávészó, Moha és Páfrány virágüzlet, Dóra virágbolt, Borháló, Rippl-Rónai-villa, a megyei múzeum, Corner étterem, Trattoria La Prima és még sokan mások.

● PONGRÁCNÉ GYŐRI BOGLÁRKA
evangélikus lelkész

Családi csoportkép

Nemrégem egy fénykép akadt a kezembe. Már nem emlékszem, hogy mikor készülhetett, de az egész család rajta van. Talán egy karácsonyi ebéd vagy fontos születésnap alkalmából gyűltünk így össze, s kerültünk lencsevégre. Lehet, hogy nagypapa – nekem dédapa – egyik kerek évfordulója volt éppen.

Dédapa nagyon öreg volt, én úgy éreztem, hogy örökké élt, s mivel számomra nem öregedett, azt gondoltam, hogy örökké is fog élni. Az biztos, hogy ő volt a kép közepén, kényelmes karosszékben ülve, mosolygósan, mint mindig. Ha így együtt volt a család, mindig elmondta, hogy ő mindannyiunkban lát olyan dolgokat, amelyek világosan mutatják, hogy

ez bizony egy család, még akkor is, ha a tagjai néha nagyon messze kerülnek, míg vannak, akik szinte el sem mozdulnak a közeléből. Hol azt mondta, hogy elég, ha a szemeinket nézi, mert azok annyira egyformák, hogy akár ki is cserélhetnének egymással, akár öreg a fiatalal, akár nő a férfival. Máskor pedig úgy látta, hogy valamilyen közös dolog van a ruhákon, egy szín vagy egy minta, amely mindenkinél egyformán megvan.

De térjünk csak vissza a fényképhez. Dédapa úgy ül, hogy mindenkit lát. Hogyan csinálja, nem tudom, de érzem magamon a tekintetét, bárhova állok is. Mosolygós szeme legidősebb fián, Péteren, de persze a másik oldalán álló fiatalabb

testvérpárt, Mártont és Jánost is szemmel tartja. Most látom csak, hogy mind a hárman ugyanolyan színű nyakkendőket viselnek. Sokan vagyunk a képen, vannak idősebbek és fiatalabbak is.

Igaza van dédapámnak. Nem is kell nagyon vizsgálni az arcokat, az alakokat, látszik, hogy úgymond egy töről valók mind. Biztosan valamilyen nagy ünnep lehetett, mert még Samu bácsi is átjött a szomszéd-ból. S ahogy ott áll a kép szélén, összetalálkozik a tekintete dédapáméval, mosolyognak. Biztosan nagyon rég ismerik már egymást.

Ahogy nézem ezt a képet, én is csak mosolygok és mosolygok és mosolygok...

● BAK PÉTER

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

FOTÓ: BARCZA JÁNOS

„Hogy elhiggye a világ” (Jn 17,21)

Imahetek után

Agonosz, a diabolosz szétszed, összezavar, tönkretesz, a Lélek gyógyít, egyesít, helyreállít. Az egyházban, Krisztus földön élő testében ez a két transzcendens, spirituális erő feszül egymásnak. Az segítségért, az ökumenikus mozgás, az evangéliumi hívők közössége nem hobbi, nem identitászavarral küzdők pótcselekvése, hanem az Örökkévaló akaratának teljesítése örömben, békeességben. Az Atya szereti, ha gyermekei együtt vannak. A végtelen mennyei asztal mindenkit vár, a felkészülés a nagy találkozásra itt történik.

Az Evangéliumi Aliansz százhetven éve (1846-ban ötven felekezetből 921 résztvevő gyűlt össze Londonban), az Egyházak Világtanácsa a 20. század közepétől szervezi az imatalálkozókat. Az évenkénti imahét fontos esemény, de ma már nem elégséges. A keresztyének egymást tisztelve, megtartva egészséges felekezeti identitásukat, egymástól mégis tanulva közösen keresik Isten arcát, akaratát, vezetését – egész évben.

Sok településen, megyében működnek rendszeresen „pásztorkörök”, lelkési imaközösségek. Számtalan missziós területen közösen tervezünk, szervezünk programokat. Felekezeti ügy a bibliafordítások fajsúlyos munkája is. Most éppen a jelnyelvi Szentírás készül közös összefogásban. A börtön-, cigány-, vak-, lepra-, kórház- és szenvedélybeteg-misszió is sok közös pontot kínál. A mai helyzetnek megfelelően reagálnunk kell az üldözött keresztyének és a menekültek nyomasztó helyzetére. Több nagy létszámú missziós találkozó, program mögött komoly felekezeti, evangéliumi összefogás alakult az utóbbi években: Balaton-NET, Ez az a nap!, ProChrist, házasság hete, nemzetközi vezetőképzés (GLS).

A januári Aliansz- és ökumenikus imahetek szinte minden napján részt vehettem valamely helyi programon. Erős odaszárást, Istenre és egymásra figyelmet tapasztaltam. Fontos, hogy ne pipáljuk ki néhány találkozóval az Isten szerinti egység szent ügyét.

Első szolgálati helyemen, Csorváson és Gerendáson öt felekezet (román ortodox is!)

hét gyülekezete tartott rendszeres találkozókat. Volt rá példa, hogy a lelkészek ima- és böjtközösséget tartottak nagy ünnepi alkalmak előtt. Gerendáson minden hónapban megszerveztük a közös bibliaórát. Isten Lelke arra indított minket, hogy tartsunk egy kiegészítési, megbékélési istentiszteletet. A plébános – jó barátom, testvérem –, ha szükség volt rá, kántori szolgálatot is vállalt evangélikus esküvőn. Sőt egy alkalommal a vasárnapi istentiszteleten is helyettesített. Közös felépítésünk hatására még a rendszerváltás előtt, nem éppen egyházas atmoszférában sikerült bevezetni az iskolai hitoktatást. Időnként gyermekdelutánokat tartottunk sok játékkal és hitébresztő szolgálatokkal. A katolikus szeretetotthon építésében evangélikus fiatalok is részt vettek. Mindezeknek az alapja az Úrral való közösségünk volt.

● SZEVERÉNYI JÁNOS

A szerző evangélikus országos missziói lelkész, a Magyar Evangéliumi Szövetség (Aliansz) elnöke, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa missziói bizottságának tagja

Gáncs Péter
püspök
Déli Evangélikus
Egyházkerület

Ki lakik a Szentháromság szívében?

Úgy illik, hogy a megújult *Evangélikus Élet* magazinba írott első Égtájoló-cikkemet az ősi liturgikus invokációval kezdjem: az Atya, Fiú, Szentlélek nevében. De mit is jelent ez a megszokott mondat, amelyre igazán talán már oda sem figyelünk? „Isten nevének segítségül hívása” – olvassuk a *Liturgikus könyvben* a klasszikus definíciót. Nem varázsige, hanem kicsit profánabban fogalmazva, mai hasonlattal: az invokáció olyan, mint egy jelszó (password, PIN-kód), amely megnyitja a kapcsolat lehetőségét, esélyt kínál a kommunikációra Isten és ember között. Ha nem figyelünk rá, ha elfelejtjük, lefagy a rendszer, nem jön létre az élő és éltető kapcsolat.

Hítünk egyik legnagyobb misztériuma a Szentháromság. Immár kétezer éve, hogy teológusok sokasága igyekszik érthetővé, megfoghatóvá tenni ezt a titkot, de csekély eredménnyel. A művészeteknek talán jobb az esélyei. Gondoljunk Bach fenséges *Esz-dúr prelúdium és fúgájára*, amely az orgona hangjain keresztül hozza közel a Szentháromság dinamikus harmóniáját. De Andrej Rubljov jól

ismert *Szentháromság*-ikonja is többet mond el a Szentháromság közösségéről, mint sok teológiai lexikon.

A Szentháromság vizuális ábrázolásának izgalmas mai kísérlete Caritas Müller svájci domonkos nővér kisplasztikája, amelynek sokat sejtető címe *Az irgalmas Szentháromság*. Erre a sajátos, merőben új ábrázolásra Martin Werlen *Fókuszban – Egyházprovokációk* című könyvének segítségével bukkantam rá (Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2015). A Svájcban élő bencés apát, könyvének címéhez illően, provokatív módon értelmezi a kisplasztika üzenetét: „Középen van az ember. Ez persze tetszik nekünk. Itt azonban az ember nem felfuvalkodottságában, hanem teljes nyomorúságában van középen. Jobbra az Atyaisten, aki az embert karjába veszi. S aki hóna alá nyúl, hogy felsegítse... Balra a Fiúisten, aki a földig hajol, s megcsókolja az ember lábát. Ez az utolsó vacso-

ra lábmosásjelenetére emlékeztet. A lábmosás lenyűgöző módon fejezi ki Isten ember iránti önátadását. S fenn a Szentlélekisten galamb vagy lángnyelv képében. A Szentlélek, aki az embert teljes nyomorúságában el akarja tölni.” (I. m. 47–48.)

Erről az embert körülölelő, gyógyító isteni irgalomról vall az ősi pünkösdi szekvencia is gyönyörű költői képekben, Sík Sándor veretes fordításában: „Jöjj, Szentlélek Istenünk, / add a mennyből érzenünk / fényesség sugarát! / Jöjj, szegények Atyja, te, / bőkezűség Istene, / lelkünk fényed hassa át! [...] Mosd meg, ami szennyezett, / aszúságra hints vizet, / orvosold a sebhelyet! / Simogasd a darabost, / fölmelengsd a fagyost, / útra vidd, ki tévelyeg!” (Éneklő egyház, 125)

Ebbe a terapeutikus, spirituális erőterbe léphetünk be, hogyha őszinte hittel és bizalommal hívjuk segítségül Istent: az Atya, Fiú, Szentlélek nevében! Válaszként a szívből fakadó invokációra, befogadó lelki otthonra találhatunk a Szentháromság szíve közepében számunkra felkínált gyógyító, vigasztaló, megtartó közösségben.

Martin Werlen frappánsan fogalmazza meg ennek az örömteli lehetőségnek a lényegét: „Ez a mi igazi identitásunk, amikor Isten szeretete körülölel bennünket. Ebben a szeretetben van otthon az ember – minden egyes ember. Csak akkor lehetünk igazságosak az emberekkel szemben, ha Isten szeretetében látjuk őket. Istenhez hasonlóan nekünk is a konkrét embert kell szem előtt tartanunk, minden nagyságával és méltóságával, ugyanakkor nyomorúságával is.” (I. m. 48.)

Súlyos és fontos gondolatok ezek, amelyek itt és most, éppen az Égtájoló rovatban is igencsak aktuális üzenetet hordoznak. Valóban felülről vezérelt tájolóként mutathatnak irányt, amikor egyrészt ökumenikus kontextusban, másrészt évi igénk fényében az irgalmasság és a vigasztalás esztendejeként szeretnénk intonálni 2016-ot. Erről olvashattunk már az új évfolyam első Égtájoló-cikkében is. (Fabiny Tamás: Irgalom és vigasztalás, *Evangélikus Élet* 2016/1., 14–15.)

Caritas Müller kisplasztikája és Martin Werlen gondolatai segíthetnek, hogy felfedezzük az irgalom és vigasztalás forrását, amelyből merítve mi is irgalmas és vigasztaló szeretettel tudunk egymás felé fordulni az Atya, Fiú, Szentlélek nevében. ●

A Szentháromság vizuális ábrázolásának izgalmas mai kísérlete Caritas Müller svájci domonkos nővér kisplasztikája, Az irgalmas Szentháromság.

Évezredes paradoxon: gyengeség

Gondolatok a betegek
világnapjára

II. János Pál pápa kezdeményezésére 1993-tól február 11. a betegek világnapja, melynek célja, hogy „Isten egész népe kellő figyelmet szenteljen a betegeknek, segítse elő a szenvedés megértését”. A fiatal szentendrei evangélikus lelkészt, lelkigondozót, Horváth-Hegyí Olivért kértük arra, Bibliával a kézben ülünk le beszélgetni betegségről, hitről, gyógyulásról.

– Amitől félünk, amitől szeretteinket féltjük: vajon miért van egyáltalán betegség? Miért engedi Isten? Kapcsolatban van az eredendő bűnnel?

– A bűnesetkor az ember elszakadt Istentől, a teremtmény a Teremtőtől. Akkor ott nemcsak egy kapcsolat romlott meg, hanem az embernek az önmagához való viszonya is megtört. Ennek következménye, hogy egyedül maradt, Isten nélkül kiszolgáltatottá vált, mert rátört a bűn, a mulandóság, a halál. Az ember egyik büntetése az, hogy Isten megszabta életének idejét. Amikor bűnről gondolkodunk, nem szabad arra a következtetésre jutnunk, hogy Isten büntetése lenne bármilyen betegség. Isten szeretetével nem fér össze, hogy embereket rákkal vagy akár csak egy lábtöréssel büntessen. Viszont Isten tudtával történik ez is, mint minden. Isten irgalmassága mindennél nagyobb.

De vannak betegségek, amelyek az Istentől való elszakadásnak az egyenes következményei. Például a depresszióban, egyéb lelki bajokban szenvedők esetében a betegség biztosan visszavezethető arra, hogy az ember elveszítette azokat a kapaszkodókat, amelyeket Isten maga kínál önmagában. Ez még egy magunkfajta hívő keresztény emberrel is megtörténik. Ekkor fontos felismerni, hogy külső segítségre van szükségünk. Lelkészként azt javaslom: forduljunk lelki vezetőhöz, akivel az Istennel való kapcsolatunkra „rátudunk nézni”. Mindenképpen olyan segítőhöz forduljunk, akiben megbízunk, mert bizonyosak vagyunk abban, hogy hűséggel és imádsággal fog kísérni, amíg szükséges.

– Mire taníthat minket a betegség, van-e személyiséget fejlesztő „funkciója”?

– A betegség ideje az egyik legjobb alkalom arra, hogy végiggondoljuk önmagunkat. Hol tartok az életemben? Egyik felnőtt konfirmandusom azért jár a felkészítőre, mert egy idegbecsípődés okozta háromnapos kényszerpihenés alatt rádöbbsent arra, milyen távol van Krisztustól. De különösen igaz ez a nagy betegségekre: bizony megállásra, számvetésre kényszerítenek. Egy pár napos ágyban fekvés is lelassítja az örökösen pörgő embert, és olyan gondolkodásra készíteti, amely egy életszakaszt is meghatározhat. A betegség maga kevésbé tanít, de ez az idő minőségileg más, és szembesít a gyengeségünkkel, mulandóságunkkal, kiszolgáltatottságunkkal, ami természetesen nem baj, mert előrevisz. Pál apostol egyik legfontosabb mondata hasonló felismerésből születhetett: „...amikor erőtlén vagyok, akkor vagyok erős.” (2Kor 12,10) Azt tapasztaljuk, hogy gyengeségeinkben Isten mindig jobban ránk talál – a beteg ember nyitottabb, szüksége van valakire, aki Ura az életnek-halálnak, akinél a végességünkben fakadó válaszok vannak.

– Számos bibliai példát ismerünk a betegség, szenvedés elviselésére, az egyik Jób könyve, Pál pedig ezt írja: „Ezért tehát, hogy el ne bizakodjam, tö-

= erő!

gyulás összefüggéséről. A Napidoktor.hu cikke szerint például igazolható, hogy a szívátültetésen átesett betegek gyógyulási aránya jobb hívő emberek esetében, és a nőgyógyászati daganatos megbetegedésekből való gyógyulás aránya is magasabb, ha vallásos a beteg. A hit kapaszkodó, a közösség megtartóerő, és a vallásos ember életmódja is elősegítheti a gyorsabb gyógyulást.

– Nem merném senkinek azt mondani, hogy légy hívő, és néhány évvel tovább élsz, légy hívő, és kevésbé leszel beteg. De azt a bizonyosgot valóban el tudjuk mondani, hogy a hit olyan fantasztikus erő, amely számtalan helyzetben megsegít bennünket. Emlékszem, első gyermekünk születésekor három hónapig rettenetes félelmek között éltünk, mert a kislányunk „pihén” lélegzett. Hatan vagyunk testvérek, édesanyám tehát tapasztalt szülőként némi aggodalommal figyelte az újszülött Villő észlelhetetlen levegővételét. Attól féltünk, hogy egy éjszaka leple alatt nem vesz levegőt, és megfullad. Mi lesz, ha elveszítjük?! A harmadik hónap után jutottam el oda, hogy igazán le tudtam őt tenni Isten kezébe. Idősebb embereknél látom, milyen áldás az, ha valaki nem foglalkozik a betegségével. Nem az az istene, hogyan tartsa magát életben, hanem a zsoltárolvasás, az imádkozás, mások kínlásának enyhítése az erőforrása. Olyanfajta derűt látok bennük, amely nemcsak a környezetüket gyógyítja, hanem láthatóan őket magukat is. Szemben azokkal, akik „rágörccsölnek” a betegségekre, és még jobban megbetegítik magukat. Isten el akarja venni az aggodalmaskodás terhét rólunk. Hit által elfogadva az egészségi állapotunkat nem a félelem, a pánik fog meghatározni minket. A kríziseken is csak Isten tud átsegíteni.

vis adatott a testembe: a Sátán anyyala, hogy gyötörjön, hogy el ne bizakodjam.” (2Kor 12,7) Sok elmélet született arra nézve, vajon mi lehetett ez a tövis...

– Sokan egy szűnni nem akaró, fájdalommal teli betegségre gondolnak. Pál sokat szenvedett, rabságot, üldözést, botütést, börtönt, hajótörést kellett elviselnie. Mégis: sugárzik belőle az öröm; bátorít, vigasztal – annak ellenére, hogy nagyon nagy nyomorúságokat él át. Krisztust ott tudja maga

Betegekért. Hatalmas Isten, emberi gyarlóságnak erős gyámola és oltalmazója, ki kezében vannak életünk határai: könyörgünk felségednek a te beteg szolgálóidért: vigasztald őket, bátorítsad és erősítsed, hogy jó néven vegyék és csendesen szenvedjék látogatásidat. Gyógyítsd meg őket, szent nevedért, a reájok bocsátott csapásból, hogy megismérvén hozzájok való jóvöltodat, méltó hálát adjanak irtalmasságodért [...]. Oh, áldott Jézus, ki meggyőzted a halál fulákját, légy segítségemmel beteg szolgálóidnak. Ki az Atya és Szent Lélek Istennel egyetemben élsz és uralkodol. Amen. (Pázmány Péter *Keresztényi imádságoskönyvéből*, Graz, 1606)

mellett. Nincs egyedül. Dacolni tud betegséggel, nyomorult kínokkal. Eje Krisztusban van. Kitartást tanulhatunk Páltól: fájhat a testünk, gyötörhet betegség, de semmi nem választhat el minket Krisztustól.

– Sok tanulmány beszámol, tudományos kutatásokra alapozva, hit és gyógyulás

Meg kell tanulnunk krízisben maradni. A krízis idő. Bármennyire furcsa, de egy beteg gyógyulása is más, ha ezt tudatosítja és átéli: Isten ott van vele a krízisben.

– Mit tehetünk mi a gyógyulásunkért, és mit tesz Isten? Mit kérjünk tőle? Néha ez utóbbit sem tudjuk...

– Mindenekelőtt el kell döntenünk, hogy szeretnénk-e meggyógyulni. Ha igen, akkor imádságunkban kérhetjük, amire az imént utaltam: hogy Isten legyen velünk a betegségben. Rövidítse le a szenvedést. Hatalmában áll ezt megadni. De azt, hogy mi módon tegye, már nem írhatjuk elő a mindenható Istennek. Minden lelki betegség kezdete hallatlan nagy lehetőség Isten behívására. Keressünk keresztény szakembert, aki maga is gyakorolja a hitét, ez óriási segítség. Van azonban olyan súlyos betegség, amelyből nem lehetséges meggyógyulni, csak elfogadni. De ehhez is Istentől kérhetjük az erőt. Minden betegség az ő tudtával történik.

– Lelkészi-mentálhigiénés szemléletű praxisából kiemelne egy érdekes esetet, amikor megtapasztalta hit és gyógyulás kapcsolatát?

– Lelkészi szolgálatom elején felkeresett egy negyven év körüli édesanya, a kamasz lánya miatt kért segítséget. A lánynak rémálmai voltak, sötétre festett szobában élt, éjjel nem, csak nappal tudott aludni. A gyógyszerek ellenére látomásokat, lidérceket látott. Az anya egy lelkésztől várt segítséget. Beszélgettünk, majd a harmadik alkalom után belátta: ő vihette be fiatalkorában a családba az okkult dolgokat a démoni erőkkel való megfontolatlan, „játéknak” szánt kísérletezgetésével, szellemidézéssel, asztaltáncoltatással. Egyik álmában házukban valamifajta fojtogató füstben fuldokolt. Halálfélelmében és valóságos légszomjában eszébe jutott néhány hónapja magáévá tett köszönésünk, és az ártó hatalom felé fordulva hangosan kimondta: „Erős vár a mi Istenünk.” Az álombeli füst formájában megjelenő métely – számára a Gonosz – lassan visszahúzódott és eltűnt. A történet vége az, hogy a lányával is megosztotta a tapasztalatát, és a lányban lassan elindult valami: Isten valóban erős vár. Ezt az élményt konfirmáció és a hűség követte.

– Mit tehetünk mi magunk beteg embertársainkért?

– Először is fogadjuk el őket úgy, amint éppen vannak. Aztán megértéssel forduljunk feléjük. Legyünk mellettük, érezzük velük, hogy van támaszuk. Mondjuk el nekik, hogy betegségeikben is fontosak a családtagjaiknak. Hallgassuk meg őket, hagyjuk beszélni. Érezzék, hogy fontosak a barátainknak, fontosak Istennek. Jób mellé ugyan három barát is odaszegődött – de nem igazán tettek jót, amikor kioktatták, és őt okolták azért, ami vele történt. És még valami. Ha hosszan tart egy betegség, akkor legyen valaki, akiből erőt meríthetünk, hiszen támasznak lenni nem könnyű.

● STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Programajánló a reformációi jubileumra. Kedves Testvérek! A reformáció kezdetének 500. évfordulójára készülve öt területen kínálunk előadókat és programötleteket, bátorítva a gyülekezeteket, hogy az előttünk álló két évben éljenek a lehetőséggel, és tegyék élővé a reformáció üzenetét közösségükben. Az emlékbizottság honlapján teológia, egyháztörténet, ökumené, egyházzene és egyházművészet, valamint mai reformáció témakörben ajánlunk gyülekezeti, egyházmegyei alkalmakra, lelkesítő munkaközösségekbe meghívható előadókat, programötleteket és az egyes témákhoz kapcsolódó irodalmat.

<http://www.reformacio500.hu/programajanlo/gyulekezeti-programok-tara/>

Kérjük a testvéreket, hogy az általuk szervezett reformációi vonatkozású programok hírét – pontos időponttal és helyszínnel – továbbítsák Bolla Zsuzsanna címére (zsuzsanna.bolla@lutheran.hu), hogy egyházunk honlapján is összegyűjthessük az évfordulóhoz kapcsolódó eseményeket.

Testvéri köszöntéssel:

DR. FABINY TAMÁS püspök,
a reformációi emlékbizottság elnöke

Meghívó böjti sorozatra. Helyszín: a kelenföldi evangélikus gyülekezet tanácsterme (1114 Budapest, Bocskai út 10.). Mennyei szózatok – egykor és ma. Program: február 17.: Efezusba (Jel 2,1–7), Novotny Dániel (Aszód, EGA) • február 24.: Pergamonba (Jel 2,12–17), Endreffy Géza (Budaörs) • március 2.: Thiatirába (Jel 2,18–29), Pelikán András (Budapest-Fasor) • március 9.: Szárdiszba (Jel 3,1–6), Bence Áron (Alberti) • március 16.: Filadelfiába (Jel 3,7–13), Schermann Gábor (Tatabánya) • március 23.: Laodiceába (Jel 3,14–22), Szakács Tamás (Nógrád megye). Liturgus: Blázy Árpád. Kezdet szerdánként 18 órakor. Minden kedves érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk!

Pályázat evangélikus gyülekezetek informatikai felszereltségének támogatására. A Magyarországi Evangélikus Egyház gyülekezetei 2016-ban a következő eszközökre pályázhatnak: a) notebook (hordozható) számítógép Linux operációs rendszerrel (önrész: 25 ezer Ft); b) multifunkciós nyomtató-fénymásoló (önrész: 15 ezer Ft); c) projektor (videó-számítógép kivetítő, önrész: 30 ezer Ft).

Az eszközök külön-külön is pályázhatók, mindegyik eszközről csak egy-egy darab. Az elnyerhető számítógépek beszerzése központilag történik, egységes konfiguráció alapján, a pályázatról történő döntés után. A korábbi évekhez hasonlóan márkás eszközöket szerzünk be, melyek bőven alkalmasak a modern irodai munkák elvégzésére (szövegszerkesztés, internetes munka, fényképezés). A számítógépekre Linux operációs rendszer kerül, mert ez gazdaságosabb, azaz így jóval több számítógépet szereztünk be, mint ha Windowst is vásárolnánk hozzá.

A sikeres pályázók a döntésről értesítést kapnak, eszközeiket az országos irodában vehetik át előreláthatólag áprilisban. Amint az eszközök rendelkezésre állnak, értesítést küldünk.

Különösen indokolt esetben a pályázat elbírálói 50% kedvezményt adhatnak az önrészből, a kérelmező gyülekezet anyagi helyzetére való tekintettel. A pályázat elbírálói fenntartják maguknak a jogot arra, hogy egyes esetekben a kért eszközkombinációból csak egyes eszközöket biztosítsanak a pályázóknak (pl. számítógépet + projektort kért, de csak számítógépet kap).

A pályázaton szétosztható támogatások 2016-ban rendelkezésre álló kerete: kétfélmillió Ft.

A pályázatokat 2016. február 29-ig (postai bélyegző dátuma) kérjük postai úton beküldeni a következő címre: „Számítógép-pályázat”, Országos Iroda, 1085 Budapest, Üllői út 24. Benyújtandó a pályázati űrlap és mellékletei 1 példányban. Határidő után érkező, illetve hiányos (az űrlapot mellőző) kérvényeket nem bírálunk el. A pályázat kiírója az MEE Országos Irodájának Gyülekezeti és Missziói Osztálya az Internet-munkacsoport közreműködésével. Érdeklődni a gyulmisz@lutheran.hu címen lehet. A pályázati kiírás és űrlap elérhető a gyulmisz.lutheran.hu honlapon is.

Felhívás az evangélikus gyülekezetek kórusainak országos találkozójára. A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója tiszteletére egyházunk 2017. május 13–14-re, a Cantate vasárnapját megelőző szombatra és vasárnapra országos kórustalálkozót szervez. Ezt megelőzően 2016-ban egyházkerületi kórustalálkozókat rendezünk, amelyekre az adott egyházkerület valamennyi gyülekezeti énekkarát szeretettel várjuk. A kerületi találkozók kiválasztandó három-három énekkar kap majd meghívást a kétnapos országos találkozóra.

Az egyházkerületi találkozók megszervezése kerületi feladat. Az étkezés biztosításához kérünk személyenként 1500 forintot. Az utazás költségeit a kerületek biztosítják. A helyszínekről még nincs végleges döntés. A 2017. évi országos kórustalálkozóra meghívott énekkarok költségeit az országos egyház viseli.

Természetesen örömmel látunk minden evangélikus kórust az országos találkozón – saját költségre –, amelyek a közös kórusművek megszólaltatásában szívesen részt vesznek.

Az eseménysorozat részleteiről igyekszünk folyamatosan tájékoztatni gyülekezeteinket és az énekkarokat. Érdeklődni jelenleg Kendeh Gusztávnál, a Magyarországi Evangélikus Egyház Egyházzenei Bizottságának elnökénél lehet (telefon: 20/770-3741).

Erős vár a mi Istenünk!

Az egyházzenei bizottság

Kövessen bennünket az interneten is: evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal, lelki táplálékkal, friss hírekkel, érdekes interjúkkal, véleményekkel, videókkal és képekkel várja Önt a Magyarországi Evangélikus Egyház hivatalos honlapja. Egy kattintásra vagyunk Öntől!

GYÁSZHÍR

A gyászoló család tudatja, hogy Szita István evangélikus lelkész és festőművész január 19-én elhunyt. Szeretett halottunktól február 13-án délelőtt 11 órakor búcsúzunk a Deák téri evangélikus templomban.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem felvételt hirdet a 2016/17-es tanévre

Képzéseink:

- Teológia (teológus-lelkész) osztatlan mesterképzés, 12 félév – lelkész-képzés.

- Katekéta-lelkipásztori munkatárs alapképzés, 6 félév – gyülekezeti, óvodai, általános iskolai hitoktatásra felkészítő képzés.

- Hittanár-nevelőtanár – ELTE-n választható közismereti (bölcsezet, természettudomány, informatika) tanár szakkal párban osztatlan mesterképzés, 10–11 félév – kétszakos mester-tanárképzés. A hittanár szak mellé választható szakok: angol nyelv és kultúra tanára, ének-zene tanár, francia nyelv és kultúra tanára, latin nyelv és kultúra tanára, magyartanár, német és nemzetiségi német nyelv és kultúra tanára, német nyelv és kultúra tanára, történelem és állampolgári ismeretek tanára, informatikatanár, biológiatanár, fizikatanár, földrajztanár, kémiantanár, matematikatanár, természetismeret-környezet-tanár.

- Kántor alapképzés, 6 félév – kántori és ifjúsági zenei szolgálatra felkészítő képzés.

- Hittanár-nevelőtanár mesterképzés, előképzettségtől függően 2-3-4 félév: hittan oktatására, valamint nevelőtanári állásra jogosító képzés.

- Teológia mesterképzés, 4 félév – a teológia tudománya iránt érdeklődő civileknek. Választható specializációk: bibliikum, szociáletika.

Jelentkezési határidő: 2016. február 15. További információk olvashatók honlapunkon: <http://teol.lutheran.hu/index.php/hu/felvetelizoknek>.

A felvétellel kapcsolatos kérdéseket szeretettel várjuk a [tanulmanyi.teol@lutheran.hu](mailto:tanulmanyi@teol.lutheran.hu) e-mail-címre.

Taizé-ima és énekegyüttlét. A rákos-szentmihály-sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Bp., Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb február 9-én, 18 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: Gyertyafeny.lutheran.hu.

59 éves budapesti férfi, betegápoló, megismerkedne hívő, budapesti, hasonló korú hölgygel, komoly szándékkal. Telefonszám: +36-30/951-4048.

A Baptista Teológiai Akadémia felvételt hirdet állami ösztöndíjas képzéseire a 2016/2017-es tanévre. A képzések – az egész életen át tartó tanulás jegyében – minden korosztály előtt nyitottak.

Teológia alapképzési szakra (BA) azok jelentkezését várjuk, akik élethivatásuként szeretnének gyülekezeti lelkipásztori feladatokat ellátva szolgálni (igehirdetés, lelkigondozás, tanítás); akik a misszió különböző területeire szeretnének felkészülni (például: bibliakörvezetők, ifjúságvezetők, evangélikációs munkatársi, misszionáriusi szolgálat); akik szakszerűen szeretnének lelkigondozói segítséget nyújtani testi-lelki terhet hordozó embertársainknak. A szakon teológus szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 8 félév.

Teológia mesterképzési szakra (MA) azok jelentkezését várjuk, akiknek már van diplomájuk, és érdeklődnek a hittudomány iránt. A szakon okleveles teológus (MA in Theology/Divinity) szakképzettség szerezhető. A képzés során a hallgató a differenciált ismeretek között különböző szolgálati területekre tekintettel választhat: gyülekezeti lelkipásztor, társadalmi szolgálat, hitoktató, missziológia, vallásismeret. A képzés ideje 4 félév.

Kántor alapképzési szakra (BA) olyan érdeklődőket várunk, akik szakszerűen szeretnének részt venni az ének-zenei szolgálatban. A szakon kántor szakképzettség szerezhető. A képzés ideje 6 félév. A szakon belül – választásuk szerint – az egyházi ifjúsági zenével (gospel) is részletesen megismerkedhetnek a hallgatók.

Jelentkezési határidő: 2016. március 31. A jelentkezési lap letölthető intézményünk honlapjáról (www.bta.hu), vagy a tanulmányi hivataltól igényelhető (cím: 1068 Budapest, Benczúr u. 31.; tel.: 06-1/322-2815 vagy 06-20/886-0846; e-mail: tanulmanyi@bta.hu).

DR. ALMÁSI TIBOR rektor

Felhívás. A Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerületének püspökhelyettesi tisztsége 2015. november 27-én megüresedett. A Déli Egyházkerület ezért a választásokról és szavazásokról szóló 2005. évi VII. törvény 19. § (1) bekezdése értelmében jelölési eljárást indít. Az ajánlások beérkezésének határidőjét 2016. február 20. napjára teszi. Ajánlások postai úton a 1088 Budapest, Puskin u. 8. szám alá, elektronikus úton a püspöki hivatalba (south.district@lutheran.hu) és a Déli Egyházkerület jelölőbizottsági elnökéhez, a SzarazC@yahoo.com címre küldhetők. Az elektronikus ajánlások beérkezésének határideje 2016. február 20. 22 óra.

Püspökhelyettes lehet a 2005. évi IV. törvény 95. § (1) bekezdése szerint az egyházkerület lelkészei közül választott lelkész. A Déli Egyházkerület elsősorban a kerület területén működő és legalább 15 éves szolgálati jogviszonnal rendelkező lelkészek jelölését várja, a szolgálati hely és idő megjelölésével.

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

**Olvasa
az Evangélikus Élet
digitális változatát!**

WWW.DIGITALSTAND.HU

(El)térítő tanok

„A város így mulat, / jó a hangulat, / senki sem áldozat, / mindenki táncol...” Milyen fonák helyzet, amikor ez az Ákos-dal is a mulatság része, s azok is „buliznak rá”, akikről íródott. Mert tényleg mindig jön valaki, aki biztosan tudja, és bizalmasan a fülekbe súgja: „Hogy megváltozott minden, / hogy nincsen többé Isten, / és lehet gyorsabban élni, / nem kell az ördögtől se félni...”

Előttem áll az újpogány egyetemista lány, „Lilith” (kissé baljós becenév), a táncterttől távolabb beszélgetünk. Azt mondja nekem boszorkánycsillaggal a nyakában: „Nem az istenfélelem a bölcsesség kezdete, hanem az önismeret.” (Vö. Zsolt 111,10: „A bölcsesség kezdete az Úr félelme.”) Köszönjük a modern ember mottójaként hangzó „felvilágosítást”, ámbar ha valaki vitába száll a Bibliával, annak különös módon mindig az igazság teljes megfordítása a következménye.

Hiszen aki nem féli az Istent, az önmagát sem ismeri. Mert akiben nincs félelem a Teremtő iránt, az nem tud semmit róla; s aki a Teremtőről semmit nem tud, az nem értheti a teremtés okát és célját. Aki pedig a teremtést nem érti, annak vajon hogyan lehetne fogalma a teremtmény valódi kül-

detéséről, vagyis a saját útjáról? Sőt az ilyen ember a tudatlanság gonoszságának az áldozata, s ez a gondolkodásmód valódi rendeltetésétől, tehát önmagától a lehető legmesszebb sodorja. De hány és hány Szentírással vitázó, fertőző kijelentést olvashatunk az ezoterikus kiadványokban, melyek elködösítik az elmét!

Jóga, fengsuj, asztrológia, keleti tanítások minden mennyiségben, jóslás és álomfejtés, mágia és boszorkányság, okkultizmus, spiritizmus, meditáció és ufológia – ezoterikus témában több mint háromezer könyvre kaptam találatot az egyik könyvkereskedés honlapján.

Persze lehetnének derűlátók is: remek bizonyíték ez arra, hogy napjainkban sokkal több művelt és gondolkodó embernek van szüksége lelki táplálékra, mint azt a hitetlenek kaján örömmel elsőre feltéte-

lezik. Egyébként is: sokat tanulhatunk a keletiektől. Azonban míg a becsületes istentagadó még két lábbal állhat a földön, addig a bizsumágia, a „meditáció” és a többi hasonló hókuszpókusz vagy az emberalattiba vezet, tehát lefelé, a bukott angyalok világába; vagy rés a pajzson, mely az alvilágot ereszti a felszínre.

Mert aki az anyagban hisz, az anyagban marad – ettől még lehet hasznos tagja a társadalomnak; aki viszont mindenféle gyanús energiákkal, „vortexfényekkel” és „spirituális befolyásokkal” játszadozik, az könnyen eshet emberellenes erők és göthös szellemek csapdájába anélkül, hogy erről tudomása lenne. Jól mutatja, milyen felfordult állapotban van a modern világ: egyesek tudtukon kívül nem angyalokat, hanem démonokat vendégelnek meg. (Vö. Zsid 13,2; Ef 6,12) Az ezoterikus könyvek rajongóinak zagyva kijelentéseit hallva nem túlzás azt állítani, hogy jobb lett volna nekik, ha soha nem találkoznak a „titkos tudással”, és megmaradnak egyszerű, de legalább jó szándékú ateistáknak.

Emlékezzünk, mi történt Efezusban: sokan azok közül, akik mágiával foglalkoztak, „összehordták könyveiket, és mindenki szeme láttára elégették”. (ApCsel 19,19) Ez az egyik legnagyobb példája annak, hogy mit jelent s jelentene ma a törvény betöltése: Mózesnek még szüksége volt rendelkezésekre a varázslás ellen, de amikor Jézus a szívbe költözik, az ötvenezer ezüstpénz értékű mágikus iratokat az emberek maguktól elégetik (5Móz 18,9–14; Mt 5,17–18).

Persze, már annak is örülhetnénk, ha azt látnánk, hogy kortársaink legalább átkutatják lelküket, megvizsgálják kedélyüket, a bennük működő akarat mintázatát, hogy „ki az, aki az akaratot alakítja és mozgatja”, hogy „a jó vagy pedig a gonosz munkálkodik-e”; mert amíg ez nem történik meg, addig nem is érzékelik, hogy a fény helyett ugyanúgy a halálban vannak (Böhme).

Akár a negédes álbölcsességeket olvasuk, akár a nyers istenkáromlásokat hallgatjuk, mi mindössze annyit tehetünk, hogy az „üres fecsegők elől” kitérünk, mert valószínű, csak egyre messzebb mennek az istentelenségben (2Tim 2,16).

Amíg ők meditálnak, mi imádkozunk értük. Reményre pedig megint csak egyedül Jézus adhat okot.

● ANDRISKA JÁNOS

A vándorló és kolduló istenség

„Amit egynek tesztek a legkisebbek közül, azt nekem teszitek” (Mt 25,40)

A kolduló szerzetes vagy vándor – barát, dervis – a keresztény és muszlim spirituális gondolkodásban, valamint a lelkeségi hagyományban és irodalomban felértékelt, áldott ember. A buddhista szerzetesek Thaiföldön gyakran élnek vándoréletet, a nevük is innen ered (dhutanga: „vándorolni, menni”). A dhutangák penzumai közé tartozik a napi táplálék koldulása házaknál (sapadánacárika). A keresztény világban elsősorban a kolduló rendek sugárzó szentjei és legkivált Assisi Szent Ferenc szakrális igénytelensége és eszköztelensége juthat eszünkbe.

KOLDUS ASSISIBEN

Louis de Wohl A *vidám koldus* címmel írt életrajzi regényt Assisi Szent Ferencről, Nikosz Kazantzakis regényévének pedig *Isten szegénykéje* a címe. Gyakran eszembe jut (egyszer írtam is róla), hogy ha József Attila első kötete címének – *Szépség koldusa* – szórendjét megfordítjuk (irodalmi szaknyelven szólva inverziót alkalmazunk), az jön ki, hogy

koldus szépsége. És ez mennyire találó lenne egy Szent Ferenc-életrajz címéül!

Jézus a betlehemi istálló kiszolgáltatottságában született. Szülei, Mária és József átmeneti szállást kerestek a születendő kised számára. A születendő Istenség kiszolgáltatta magát az emberek befogadó vagy elutasító magatartásának. A betlehemező népi játékokban és az adventi, karácsonyi népekekben gyakran visszatérő motívum a kiszol-

gáltott szent család és az áldott emberek, pásztorok, fogadósok, akik befogadják vagy segítik a szállást kereső családot. Szépen idézi ezt a népi lírai hagyományt Nagy László is a *Játék karácsonykor* című versében, amelyben az egyszerű pásztorok így drukkolnak a Heródes gyilkos haragjának kitett, veszélyeztetett kis Jézusnak: „Megmenekül, úgy remélem / a fiú, a fiú, / kívánjuk, hogy sose féljen, / ne legyen szomorú.” ▶

► A földön járó Krisztus hasonlatos a Mark Twain *Koldus és királyfi* című regényében szereplő királyfihoz, aki a koldusfiúval ruhát cserél, és végig kell szenvednie a kolduslét kiszolgáltatottságát. Megverik, bolondnak tartják, gúnyolják. Jézusnak pedig ezt mondják: „Ha király vagy, szabadítsd meg magad!” Egyfajta királyparódiát játszanak Jézussal kínzó, a római katonák, amikor unalmukban bíborpalástot, nádpálcából jogart adnak neki, és tövisből font koronát helyeznek a fejére. A *Koldus és királyfi*ban aztán a történet végén a koldusfiú visszatérhet a maga királyi dicsőségébe.

Koldustarisznyás Isten

A lelkeségi irodalomban és szépirodalmi alkotásokban Isten gyakran ölt álruhát, hogy „tesztelje” az emberi szíveket. Szergej Jeszenyin híres versében koldusként jeleníti meg Istent: „Emberszívet mérni ment az Isten, / koldusrongyban járt az erdőszélen. / Fatörzsön ült egy vén a tölgyesben, / száraz cipőt rágcsált fogatlan ínyével. / Meglátván a koldust az apóka, / az ösvényen, vasbot a kezében: / »Szerencsétlen ember« – azt gondolta – / »éhségtől támolgyog beteg, szegényen.« / Oda-

ért az Isten, gondját hordva: / »Az emberszív soha föl nem ébred...« / S az öreg dörmögve kezét nyújtja: / »Nesze, falj... egy kicsit megerősít téged.«” (*Emberszívet mérni ment...*)

Az iménti Jeszenyin-verset Weöres Sándor fordította, akit szintén foglalkoztatott az alárendelő és szolgáló Isten-ség gondolata. A *Rongyszőnyegben* így ír Weöres: „Valaha én is úr akartam lenni; / ó bár jó szolga lehetnék! / De jaj, szolga csak egy van: az Isten, / s uraktól nyüzsgő a végtelenség.”

Az idézett Jeszenyin-versnek szinte kísértetiesen párhuzamos verse lehetne a Jeszenyinhez hasonlóan szintén igen fiatalon elhunyt cseh Jeszenyin-kortárs, Jiří Wolker *Koldusok* című verse: „Az Úristen egyszer eljött a portámra / Vállán koldustarisznya, gúnyája: folt hátán folt, / szénában aludt bizonyára, / mert mint nyáron a rét, olyan illatos volt. / Megállt a küszöbön és alamizsnát kért. / Sok mindennem volt akkor, / sok fojtogató kacatom. / Fekete ruhám, bőrkötéses könyvem, s gallér a nyakamon / és mert tele volt a gyomrom, / jobb-e meghalni, mint élni, / ez volt a gondom. / Nem adtam neki semmit – nem volt kezem – / ó, mennyire égetett a szegény / mikor a szemembe nézett az a

két szem / oly kéken, mint a tenger, nyugattól keletig. / Az Isten elment. / Az ajtó nyitva maradt. / S az ég a nyitott ajtón át a szívemet húzta, / kicsábított, s fiús mosolyt adott az útra, / no meg sok bánatot, sérelmet a tarisznyámba / s ezüstös emlékezést édesanyámra. / Most a várost járom s az Istent keresem. / Tudom, hogy koldustarisznyával erre látták menni, / tudom, hogy egyszer majd csak meglelem, / de most már nem fog fájni semmi, / mert elhagytam minden fojtogató kacatom. / Elvisz magával. Kiállunk az utcasarokra / kezünkben kalap, fejünk felett a nap. / Szeretetért esedezőnk, emberek – nyissátok ki a szíveteket!” (Zádor András fordítása)

Felismerés ez a vers. Meg kell szabadulni a fojtogató kacatoktól, amelyek elfojtják a szívet, ha nagyon körülpakoljuk magunkat a tárgyi világ lomjaival. Egyetlen gazdagság van: Isten oldalára állni és Istent kíséretve szeretetet koldulni az emberektől az utcasarkokon.

Látszat és való

Ovidiusnál Philemon és Baucis történetében az idős házaspárt az istenek – Zeus és Hermész – emberi alakban, szállást kereső tikkadt vándorok képében látogatják meg, és megjutalmazzák az idős házaspár szegényes, de áldozatos vendégszeretetét. Homérosz Odüsszeusza ugyan nem istenség, de a hosszas távollét után szintén koldusnak álcázva érkezik haza, hogy meggyőződjön feleségének és szolgálóinak iránta való hűségéről, lojalításáról.

A bibliai Lótot Isten angyalai egyszerű vándorokként látogatják meg, és Lót szállást ad nekik. Isten küldöttei így győződnek meg róla, hogy vannak Szodomában igaz emberek is, például Lót és családja. A dúsgazdag ember és a koldus Lázár evangéliumi példázata örök intelem a hívők számára.

A 3. századi Egyiptom sivatagi atyáinak történeteiben is előfordul, hogy Isten álruhás angyalt küld, hogy próbára tegye a remetéket. Agathón atyáról jegyezték fel, hogy amikor elment a piacra értékesíteni a kosarakat, melyeket pálmalevelekből font a kellionjában (a magános remetelakban), a vásárba vezető út szélén kérlelte egy leprás, hogy vigye el őt a hátán a vásárba. Ott pedig folyamatosan kuncsorgott a leprás, hogy Agathón atya vásároljon neki ezt-azt (lepényt, bort, miegymást) az eladott kosárcák árából. Végül arra kérte az idős atyát, hogy vigye vissza oda az országút szélére, ahol a történet elején találkoztak.

Francziaországi pálos

Nitriai remete

Kolduló barát

Trappista

Domokos-rendi szerzetes

Pálos szerzetes

Jezsuita hittérítő Tonkingban

Jezsuita hittérítő Khinában

Amikor elköszöntek, és az idős atya már némi távolságból visszapillantott a koldusra, helyette Istennek egy fényességes angyala ült ott a koldus helyén.

A Mátyás királyról szóló mesékben az álruhás király gyakran vándor képében teszi próbára az emberek jószívűségét, erényét, becsületességét. Móricz Zsigmond közismert, *Hét krajcár* című novellájában a szegény család számára az isteni gondviselést, a megoldást, az utolsó, hetedik, hiányzó krajcárt a koldus adja.

Árulkodó tekintetek

Az álruhás Istenség Isten mivoltát legtöbbször a tekintete árulja el. Gyakran jut eszembe a *Ben Hur* című filmből az a jelenet, amikor az épp szomjan halni készülő Ben Hurnak Jézus egy kis cserépedényben vizet nyújt. A filmben Jézust csak hátulról lehet látni, egyszerű gesztusairól és hosszú hajáról lehet „felismerni”. Egy római kato-

na (rabszolgahajcsár) tekintetének tükrében mégis érzékeljük Krisztus tekintetét. A rabszolgákkal és a lakossággal kegyetlenkedő római katona tekintetét láttatja a film, amint Jézus tekintetével találkozáva megenyhül, megszelídül. A már említett Wolker-versben a kolduló Isten tekintete nyugodt és oly kék, mint a tenger.

Sánta Ferenc *Isten a szekéren* című novellájában így jellemzi a paraszti álruhába öltözött Isten tekintetét: „A szeme tiszta volt, és szomorú.” „Barna tekintete volt, és mély, mint az erdők.”

A legtöbb vallásban az Istenség a szegényeknek, kiszolgáltatottaknak gyámoltója, oltalmazója és jutalmazója. Ezért tréfásan meghökkentő Tamási Áron keserűen humoros *Rendes feltámadás* című novellájában a végkifejlet: a szegény ember bízik a túlvilági jutalmazásban, aztán szembesül azzal, hogy a túlvilág is a gazdagoké és a rangosaké, a szegényt a sor végére küldik feltámadáskor.

A koldus Isten itt jár-kel közöttünk. Szeretetalamizsnát kér tőlünk, igen gyakran önmagát „felebarátunknak álcázva”.

Számos olyan irodalmi alkotás is van, amelyben az embernek Isten iránti szomjúsága jut kifejezésre. Ezt írja meg például a XLII. zsoltárban Szent Molnár Albert: „Mint a szép híves patakra / A szarvas kívánczik, / Lelkem úgy óhajt Uramra, / És hozzá fohászokodik.” József Attila nem szomjúságról, hanem Isten-éhségről ír *A kutya* című versében: „Egyszer csak előbúvik / Nappali rejtekéből, / Belőlünk, / Az az Isten-igen éhes, / Lompos, lucskos kutya / És Istenhulladékot, / Istendarabkákat / Keressgél.”

Az embernek Isten utáni szomja és éhe azonban már egy másik esszé témája lehetne. Töprengésemet evangéliumi idézettel nyitottam, azzal is zárom: „Aki titeket befogad, engem fogad be, és aki engem befogad, azt fogadja be, aki engem küldött.” (Mt 10,40)

• BOZÓK FERENC

Fáy Ferenc: Iskoláim

**Az első, melyet egyszerű szívek
álmodtak hosszú, sima téglalappá,
falumat ásta bennem mély alappá.**

**A második magas volt és komoly.
Csöpp pesti csírák sápadt arca nézte
hatalmas törzsét, míg Luthert idézte.**

**A harmadik erős volt, mint a vár.
Aszód felett a messzeségbe révedt,
s ott áldozott Petőfi szellemének.**

**Aztán... Bonyhád jött. Álltam sváb, magyar
gyűlölködés közt, mint e harc kudarca,
mert bennem egyre Vörösmarty arca**

**vetődött fel, s a Perczel-kert felé
figyeltem, bízva, hogy tán visszahozza
szavát a szél... Így éltem, álmodozva**

**tizennyolc évet. És most itt vagyok.
Az éveim lassan megkétszerezve
akaszthatom gúnyként egy görbe szegre,**

**és nézhetek tűnt emlékim után.
Hisz rongyaiban elhullott sok álmom,
szép, színes utam, tarka ifjúságom**

**helyén pár vers s egy vándorbot maradt.
S mivel papír az egyik, s az szúette,
meggörbült csonk csak, elsiklik felette**

**talán az is, kinek majd itt hagyom.
S mivel nekem már írja fenn az élet
az elbocsájtást: „Új osztályba léphet.”**

Ki őrzi meg sok társtalan dalom?

FÁY FERENC ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEI

SZÉPHALOM KÖNYVMŰHELY

Fáy Ferenc összegyűjtött versei. Második kiadás. Szerkesztette, sajtó alá rendezte és az utószót írta Heltai Miklós. Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2015. Ára 3500 forint.

Az Anima könyvesboltokban december végétől kapható egy különleges kötet: *Fáy Ferenc összegyűjtött versei*. A Pécelen 1921-ben született és 1981-ben Torontóban elhunyt alkotót úgy szokták emlegetni, mint az emigráns magyar líra kiemelkedő alakját.

Ez a minősítés azonban elfedi azt a tényt, hogy az egyetemes magyar költészet legkiválóbbjai közé sorolható alkotóról van szó, aki száműzetésbe kényszerülve a magyar irodalom fősodrán kívül maradt, s akinek jelentőségét legjobban Határ Győző világítja meg az összegyűjtött versek torontói kiadásának előszavában: „Ha belekapok, magához bilincsel. Szemeim futnak a sorokon, s minden egyes strófánál csak ez jut az eszembe: »gyönyörű-gyönyörű versek« [...] csak az arra-kiszemelték maradnak meg, az igazán-költők; az annak-születettek avagy azzá-lettek: a felkent poéták, e ritka-kevesek közé tartozik ő is...”

A Fáy család s annak péceli ága is sok kiváló embert adott hazánknak. Fáy Ferenc világlátását a családi hagyományok és a péceli környezet alapozta és formálta. A péceli elemi iskola után a budapesti, majd az aszói evangélikus gimnáziumba járt, végül a bonyhádi evangélikus főgimnáziumban érettségizett. A Ludovika Akadémia elvégzése után kiképzőtiszt lett, majd a frontszolgálat és a franciaországi hadifogolytábor következett.

Egy evangélikus költő hazatért

Hazatérése után mindvégig gyanakvással kísérte őt a kialakulóban lévő új rezsim. Házassága révén kapcsolatba került egy későbbi pártvezető családjával, s ez a család mindent megtett elválasztásukért. Az Államvédelmi Hatóság figyelmének fókuszába került, s többszöri vizsgálat és internálás után ezért kényszerült emigrációba. Olaszországban nősült meg másodszor, feleségétől, a német Mitschke Teréztől öt gyermeke született. 1951-től Kanadában élt, sokáig nagy szegénységben, a munkanélküliség után volt dohánytörő, favágó, végül egy torontói iskolaszék alkalmazottja.

Az emigráns irodalmi körök hamar fölfedezték költői tehetségét, sorra jelentek meg verseskötetei: *Jeremiás siralmi* (1956); *Az írást egyszer megtalálják* (1959); *Törlesztő ének* (1963); *Magamsírató* (1967); *Áradás* (1972); *Köviületek* (1977) és végül 1981-ben, halála évében az összegyűjtött versek, amelynek második kiadása most jelent meg. A hazai viszonyok enyhültével itthon is közzölték írásait a *Vigiliában* és néhány más sajtóorgánumban, illetve a *Hazátlanul* című antológiában, és 1973-ban Sík Sándor-díjban is részesült.

A mostani kiadvány Pécel város támogatásával a Széphalom Könyvműhelynél jelent meg Heltai Miklós szerkesztésében. Mindenben egyezik az eredeti, 1981-es torontói gyűjteménnyel, csupán Szakolczay Lajos tanulmányával, továbbá a szerkesztőnek, valamint Pécel polgármesterének utószavával bővült.

Ahogy Heltai írja a kötet utószavában: „Fáy Ferenc költő. Költő, aki felindulásában világgá kiáltja: nagyon fáj, nagyon szép, nagyon hiányzik, odatartozom mindörökké. Olvasom, olvassuk, és már nekem is fáj, nekem is, nekünk is szép, nekünk is hiányzik, mi is odatartozunk, mind együvé tartozunk: parasztok, vonathoz siető irodisták, tanárok, munkába tört gépezelők, gyönyörűket írók Pesten és Torontóban, megaláztak, megnyomorítottak, halálba hurcoltak, önfeledten hintázók és snapszliázók, mind, mind. A mi édesanyánkról, édesapánkról, nagyanyánk-

ról, a mi béna kisfiunkról, szavunkat nem értő feleségünkről, gyermekeinkről, a mi szülőfalunk iránti örök szerelmünkről, a mi megcsönkített, kifosztott, cserbenhagyott hazánkról, a mi kincseinkről, Aranyunkról, Petőfinkről, Aradunkról szól immár az ének.

Fáy Ferenc magyar költő. Nincsenek verstani, ritmikai, jelentéstani problémái. Képei vannak, látomásai, költői világa, szavakba öntve. Színe van a nyárnak, ősznek, télnek, formái a lányoknak, férfiaknak, gyermekeknek, madaraknak, békáknak, hangjai az örömmek-bánatnak, illata a születésnek, sőt az elmúlásnak szaga is.

Fáy Ferenc Pécel költője. Ahogyan Petőfi a Kiskunsághoz, Arany Nagyszalon-tához, Ady az Érmellékhez tartozónak

Az egyetemes magyar költészet legkiválóbbjai közé sorolható alkotóról van szó.

vallotta magát mindig és mindenkor, úgy vallja magát pécelinek Fáy Ferenc, s ha náluk talán még gyakrabban és még magasabb hőfokon vall, azt is értjük, hisz verseiben Pécel magasztosul hazává. Hazává: későn ébredt szociális felelősségünk, a szegény emberek sziklát őrli robotjává, a szolgálatban élő-elmúló nagyanyánk példájává. Ez a mi hazánk: az Ipartestület és Önkéntes Tüzoltóság bálja, a körhintán boldogan visongó lányok, a szénát villázó bársonybarna asszonyok, a Várhegy, a Sukoró, Locsod, a Rákos, a körtefánk, amiről ellátni a téglagyárig, Csabáig, Isaszegig.

Örülök, hogy elolvashattam Fáy Ferenc minden versét, s megismerhettem Fáy Ferenc költői világát. Örülök, hogy segíthetem abban, hogy verseit szélesebb körben megismerhessék végre idehaza is.”

● FAGGYAS SÁNDOR

„F. F.” és ami marad belőle

Részlet Határ Győző előszavából

Határ Győző tanulmányát az eredeti szöveg sajátosságainak – tagolás, kezdőbetű-használat – megőrzésével közöljük. A szerk.

[...] F. F. minden kötetének a *Gyönyörűség versek* lehetne a címe – jóllehet az ő szívében a „halált hozó” helyett életadó fű terem

és mert már magamnak, tűnődve-dünynyögve, annyiszor végigelemeztem, keresve művésze titkát és felfűzőtetve meg-megvillanó, gyöngyosoros szépségeit – hadd soroljam el költeményes erényeit, melyek egyike-másika nála nagyobb hírű pályatársainak is fölébe emeli, tengeren innen és túl

✱

az elsőt már elárultam. F. F. mindig megvárja ihletét, rutinból, akarnokságból, unalomból nem ír költeményt, és nem járul a költészet úrasztalához. Nincs egyetlen költeménye sem, amely pózokat halmozó, nyelvi cifraságokat, rongyokat rázó, avagy csinálmányos volna.

A második: rímelésének természetessége

rímkészsége olyan, hogy jórészt veleszületett, bár kombinatorikáját később felgazdagította; az utolsó korszakában a túlságosan tiszta, hosszú összecsengéseket felváltja az erősebben ráütő, modernebb, darabos-kérges, olykor kancsalító rím. Annyi szent, hogy ehhez a biztonságához – amelyet élete végén, az utolsó versekben magáénak mondhatott – csak Weöres Sándor mellétett, bölcsőbéli adománya fogható

ez – harmadikül – főleg abban nyilvánul, hogy F. F.-nél sem az indulatmenet, sem a gondolat szigorú szekvenciája az ügyetlen vagy kapkodó, a félig eltalált vagy erőszakolt rímen „gurulatót” nem kap, hogy irányától elpattanjon. Nem terelődik másfele, saját aranyfonalát el-elhagyogatva, elvesztve a strófák sorvégi forgókeresztjében

ügy, hogy – negyedikül – a rímelésen túl, általában, nála a költemény formai elemei soha nem válnak oly buktatókká, amelyeken a gondolat kisiklik, és azontúl

a vers, az eredeti ihletéstől idegen vidékre tévedve, tovairamlík az asszociációk véletlenszerűségein; vagyis mint költemény még „megáll”, de már nem az, ami kellett von’ legyen s eredeti szándékától idegen

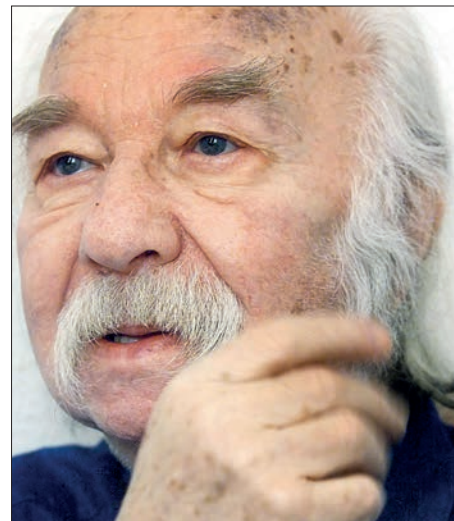
ötödször. S ez inkább tipológiai megállapítás, sőt, meglehet, tán önellentmondásnak látszik, mert F. F. az ihlet „nyersanyagából” dolgozó költő, de nem olyan, aki önmaga véletlenszerű lélekzúdüléseit orákulumnak tartja. Tudatos műveszmester, akitől semmi sem lehetne távolabb, mint az *écriture automatique*

hatodszor. A költemény nála ugyanegy gombolyagról, egyvégtébből: letekeredik és mindvégig egy-skófiúm – ugyanaz az aranyzál. E fonálnak nincs törése. Lejtésének természetessége olyan, hogy sem az *enjambement* meg nem akasztja – mely nála amúgy is ritka –, sem a rímpozícióba kerülő értelmi hangsúly el nem gáncsolja. Mondhatnám úgy is – F. F. oly „folyékonyan” versel, ahogyan olvasója prózában beszél

hetedszer. Hogy minden költemény mögött ott a teljes ember. Gyarlóságaival, erényeivel. Incelegve előkukucsálni díszletek mögül: ez nem az ő sajátja, habitusától idegen. A négysorosból, a nyolcsorosból – egy-egy szonettből: előlép a teljes ember

nyolcadik erénye. És ezt ne is irigyelje tőle senki, megadta az árát. Nem mindenki volna képes ennyi szenvedésre, és a költészetben kivált úgy van, hogy sokan vannak a hivatottak, de kevesen a választottak. S ez a nyolcadik: költeményeinek megszenvedettsége

nem csoda: rákapott az ízére; keresi a szenvedést, és valósággal a szenvedés „alkoholistája”. Lírája egységének ez egyik fő eleme; mert minden költemény mögül a szólalkozó: egy ember életének tragikumuma. Törése, amely – az egyszerű és vulgáris „végzetten” túl – sorsalkatává lett. A dohogás, a zsörtölődés a felejthetetlen édes-egy hazával, a megengyhülés próbálkozásai, a megengesztelődés versei: mind-mind – ugyanegy begyógyulhatatlan seb; ugyanegy tektonikus törés

Ki vagy te, hogy a vissza-sajgó fájdalmak kínját rám rakod, hogy engem zárjon minden ajtó s figyeljen minden ablakod; [...]

Ki vagy te, hogy a vissza-fájó, szik-verte órák sebhelyén téged fordít ki itt az ásó, s te nyílsz ki ujjaim hegyén
(*Hazám*, 1978. 08. 03.)

költeményeit „kihordta,” világra hozta – megszenvedte. Meglakolt értük, mint a kutya. Lírájáért: azért – amiről – ahogyan

ha egy-egy új költeménye – a *Vigiliában* vagy a nyugati folyóiratok valamelyikében – a kezembe került, és én az ő fájdalmának önfeledten utánaolvadoztam, hittel mormoltam magam elé: mernék fogadni, meg mernék esküdni rá, hogy tízezer kilométer távolából meglephettem volna, amint könnyei árját ontja, és zokogva a teleírt papírlapra borul

(indiszkrécio? Nem tényekről beszélek, „leleplezésről”; csupán megérzéseimről az ujjaim közt megremegő verspapír sugallatára). A költeményes folyam csillapíthatatlan hömpölygése ez, a tragikus sorsaik kiénekelhetetlensége –

állj meg gyökeredig repedt villám-hasított életed üszök-sebében; mely fölött Isten már markába köpött, s kegyelme fejsze-fénye ül napjaid gallyai körül

(*Gallyázó*, 1978. 08. 20.)

oly találatok ezek a költemények rendre, melyeknek zeneiségéről, ihletazonosságáról, hitbéli igazságáról, csodaszzerűen aláomló szó-redőzetéről, természetes megcsillanásáról a hímes-brokátos mintán a közéleti költők csak álmodozhatnak, de nem érhetik utol. Pedig mennyire szeretnék mondandóikat hitelesíteni a líra oly művészetével, amely csak a legnagyobbaknak adatik. F. F. nagyon is jól tudta, mit hagyogatott el, és mit rúgott hátra; mert ha a pálya legelején még bőven élt is vele, és felhasznált e romlékony anyagból, már a hetvenes évektől kezdve tudatosan hántotta le magáról a közéleti költészet érték-telen sallangjait

*

s hadd folytassam költői erényei magasztalásában a kilencedikkel, amely számomra a legszomorúbb s olyan, hogy abban kivált F. F. lélektestvérenek érzem magam: kevesen írtak az övéhez fogható Édesanya-verseket. Ijesztő mennyiségű, dermesztő szépségű anyasírató versek; és éppen mert mivel F. F. lírájának minden egyes darabjából az egész ember lép elő, szinte átszűrődik mindenben, s még ott is, ahol másról beszél, érződik az ő jóvátehetetlen halálán érzett irracionális töredelem – az Édesanya prezenciája. Hát még amikor szabad folyást enged könnyeinek az anyalíra koporsófedeles magányában:

Most lettél vele egykorú.
Mevárt, s ma úgy van itt,
hogy sírja melle-domború
óljában kakukkfű-szagú
sár mossa csontjait.

S felrázza gyűrött éveid,
sírásod megveti,
hogy homlokod, ha félve is,
el tudd még hűtlenségeid
sarába rejteni

(Édesanyám, 1979. 02. 23.)

ámde az Édesanya-versekkel úgy van a világ, hogy – hacsak a rokon-tragikum jegyében a szíve rá nem dobban – a vásott, a gézengúz, a gonosz csemeték önző duzzogásával a világ a költő anyasírató fájdalmára fütyül, s rendesen fel se figyel rá, annyira nem veszi tudomásul. Így hát a F. F. érzékenységű költő anyasírató fájdalom magánügy marad

tizedikül hadd említsem humorát. Kötözködő, keserű, olykor vitriolos gúnyjal telülő, önmagát sem kímélő akasztófahumor. Elég, ha a *Ló-vers* első felütő sorá-

ra utalok („Napjaim gatyája alól kilóg a lóláb. / Félnék tőlem és nem hisznek el” stb.); a *Vojtina levele öccséhez*, *Vas Istvánhoz* címűre, avagy a *Beszélgetűnkre*, amely a Nyugati Gyepükön begyepesedett, értesületlenségében felfuvalkodott magyarkodás intellektuális kretenizmusának a gyilkos karikatúrája.

*

utoljára hagytam a tizenegyediket, bár a hazával való bibliás perlekedéshez majdnem mindenkinél ez is szorosán hozzákapszolódik. A magyar költészetnek ez a századelő óta oly igen ismert motívuma, amely a költői szerepjátszás tetézése egyszerűsre – „perlekedése istenével” – végigvonul F. F. költészetén is

jelentkezik már első, még otthon írt költeményeiben; majd a római, a nápolyi

opuszokon át az utolsó idők önmarcangoló darabjaiig. Ám a legvégén mintha előkíváncokznék a szerepből a költő, és akkor már hasztalan zúgolódásának keserű seprőjéből támad a költemény:

Nagy tartozás ez. De így, elmenőben
hogy’ törlesszen, kinek nincs semmije?
Csak áll e feltűrt, molyrágta időben,
s csupán imája van... de nincs hite.

(Sáfárkodás, 1980. 10. 22.)

a költészet hátratántorodása ez; a megszokott lelki komfortáció elvesztésének a rümülete; a magára maradás létrümülete – ezért, minden formai konvencionálisága ellenére, oly igen modern, olyannyira huszadik századi e költészet, torkolatvidéken, ahol ilyen ágakra szakad, mint ez a másik, kései vers is (az *Irodalmi Újságból* vágtam ki, mert jó ideje szokásom volt, hogy irattartóba gyűjtöttem F. F. verseit, akárhol jelentek meg –) íme:

Kifordítod a felhők szürke rongyát,
kifordítod az Istent, mint apád
kopott kabátját, s várod, visszamondják
örömd ízet kint az éjszakák.

Sarlósodik a bánat, és magányod
nyüsztő, lompos félelme ugat.
Kaparj gödröt a szélben, és a sáros,
tavaszi csendbe rejtse el arcodat.

(Ruhátlanul)

[...]

Ne aggódjatok!

Valaki egyszer azt mondta, hogy Jézusnak a címbeli – Máté evangéliumából idézett (Mt 6,25–34) – szavait azért nem kell olyan nagyon komolyan venni: szépek, meghatók, de életszerűtlenek. Hiszen ki az, aki elmondhatná, hogy miután buzgón kereste az Isten országát, automatikusan megoldódott a mindennapi kenyerének ügye, az öltözködését is ideértve? Nem sokkal valószínűbb az az apostoli intés, amely feddi a nem dolgozókat, és figyelmeztet, hogy ne élőködjenek másokon, ne is várják azt a bizonyos sült galambot, hanem a maguk megkereste kenyeret egyék (2Thessz 3,11–12)?!

Egy tiroli parasztember, aki egy kétezer méter magas hegy tövében lakott, bevallotta, hogy mindennap megcsodálja a hegyet, de meg bizony soha nem mászta. Mi is megcsodáljuk Jézusnak ezeket a szép ígét, de távolról se gondolunk a követésükre. Nos, én úgy gondolom, hogy ezeket az ígétet több szempontból is komolyan lehet, sőt komolyan kell vennünk. Már csak azért is, mert sok aggodalomra okot adó világban élünk...

Mindenekelőtt azért érdemes komolyan venni ezeket az ígétet, mert aki mondta őket, az ezek szerint is élt. Kipróbálhatta, hogy van-e aranyfedezetük, s ezért ajánlhatta is őket. Ezt pedig már csak azért is meg kell szívlelnünk, mivel Jézusról igen egyoldalú, felszínes képet rajzolunk magunknak. Sokan tartják őt amolyan jó polgárnak, akinek – eltekintve a gyászos végétől – kiegyensúlyozott élete volt, és soha nem szenvedett hiányt semmiben.

Az igazság azonban ezzel szemben teljesen más. Evangéliumaink elmondják, hogy hivatása kedvéért bizonyos értelemben még a saját családjával is szakított, s ezzel igen bizonytalanná válhatott az élete. Sőt emlékezhetünk egyik szomorú kijelentésére is, amelyet pedig egyik rajongójának mondott, aki lelkesen követni akarta őt: „*A rókáknak barlangjuk van, és az égi madaraknak fészükük, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania.*” (Lk 9,58)

Ilyen megfontolások alapján szokták kutatók azt mondani, hogy a názareti Jézus igen radikális vándorprédikátor volt. S ez nemcsak a tanítására vonatkozik, de az életvitelére is. Csaknem lehetetlent követelt

a követőitől, és ő maga még a lehetetlenség határáig is elment, ha azt az Isten rábízott üzenete megkívánta.

Tehát itt is maga szavatolja szavainak hitelességét, mert tudja, miről beszél. Erre pedig mai világunkban is igen nagy szükségünk van. Tele vagyunk úgynevezett világjobbítók könnyelmű és felszínes ígéreteivel. Olyan portékát kínálnak, amelyet ők nem próbáltak ki, amelynek a minőségét távolról sem tudják garantálni. Rájuk is vonatkozhat Jézus szava a vak vezetőről, mert ha az vezet

világtalant, akkor biztos, hogy mindketten a gödörbe esnek (Mt 15,14).

Ezzel szemben Jézus nem népjóléti viselkedés-tanácsadó, hanem az ő követésére szólít fel. Nem azt mondja, hogy tegyétek ezt meg ezt, és akkor sikeresek lesztek, hanem azt, hogy kövessük, tehát utánozzuk őt. Más szóval: tájékozódjunk azon a mintán, amelyet ő már sikerrel kipróbált. Márpedig ő feltétel nélkül megbízott mennyei Atyjában, és nem csalódott.

A késő középkori keresztények kegyességének egyik jelentős forrása volt Kempeni (Kempis) Tamás áhitatoskönyvecskéje, amelynek Krisztus imitálása, utánzása (*De imitatione Christi*) a címe. (Magyarul *Krisztus követése címmel jelent meg. – A szerk.*) Évszázadok múltán is megragadja az olvasót, mert minden szava mögött ott érzi szerzőjének hitelességét. Kempeni nem árul talmi életbölcességet, viszont megmutatja, hogy mindennapi, egyszerű gyakorlatai hogyan vezették őt el Ura hűségese követésének útjára.

De beszélhetnék saját tapasztalataimról is. Korai káplánságom óta igen sokszor kellett megállnom betegágyak mellett. Könyvekből tanultam meg, hogy hol, mikor, mivel járuljak hozzá a beteg felépüléséhez. S ezzel jó szándékkal éltem is. Csak miután vagy egy tucatszor kerültem én is betegágyba, akkor jöttem rá arra, hogy ezeknek a szavaknak mi a súlya, s hogy másképpen fest a világ, ha vízszintes állapotból nézzük. Odavetett ígéretek nem érvényesek, könnyelműen kimondott felígazságok nem segítenek. Csak az segít, ami mögött ott áll annak szilárd meggyőződése, aki ezeket mondja. Ha tehát Jézus a madarak és virágok gondtalanságáról beszélt, akkor ezzel kimondta, hogy ő már kipróbálta azok „receptjét”, és az nála bevált. Ezzel kívánta szavatolni övéinek is, hogy sikerrel járnak, ha őt követik.

Nagy a kísértés, hogy elgyönyörködünk a madarak és liliomok szép képében, de tudjuk, hogy Jézus ennél, illetve ezzel valami fontosabbat akart közölni. Fel kell tűnjék már első olvasásra is, hogy igénkben négyszer ismétli Jézus az intést: „Ne aggodalmaskodjatok!” Érdemes megnézni ezt részletesebben.

Először is: ne aggódjunk az életünk felől. Mert általában ezt tesszük. Mintha csak belénk lenne kódolva, hogy életünket, ezt az egyetlen kincsünket ne csak tiszteletben tartsuk, de óvjuk is. És ez így van rendjén. Arról viszont nem olvasunk a bibliai történetben, hogy Ádám valami féltetni való életet kapott volna ajándékba. Csak miután megszegte Isten egyetlen parancsát, bújt el félelmében. „Meghallottam hangodat a kertben, és megijedtem...” – felelt reszketve, amikor Isten kereste őt (1Móz 3,10).

Az életünk féltése azóta is kísér bennünket. Gondoljunk azok félelmére, akiknek életét éhség, nyomorúság, háború, üldözés fenyegeti. El se tudom képzelni, hogy milyen nagy félelmet kell leküzdeniük azoknak, akik a Földközi-tengeren való átkelés veszélyeit is vállalják, odahagynak hazát, családot, és felülnek a pénzéhes csábítóknak!

Vagy gondoljunk jóléti társadalmaink elcseszteire, a kedély- és lelki betegek egyre növekvő táborára, akik maguk se tudják pontosan megmondani félelmük okát. A félelem befészkelte magát a fejükbe, és elveszítik bizalmukat abban az életet fenntartó Istenben, aki pedig nem félelemmel leterhelt étellel ajándékozta meg őket.

Ne hagyjuk említetlenül azokat se, akik elkábítják magukat, hogy így meneküljenek életük veszélyeztetettsége elől, vagy akik önkezükkkel vetnek véget életüknek! Pedig jó lett volna, ha meghallják Jézus szavát, amellyel felrázta kételkedő tanítványait: „Mit féltetek, ti kicsinyhitűek?”

Akiknek ez túl kegyesen hangzik, azok számára még racionális megokolással is alátámasztja Jézus a biztatást: „Aggódásával pedig ki tudná közületek meghosszabbítani életét csak egy perccel is? Kicsoda pedig az közületek, a ki aggodalmaskodásával megnövelheti természetét egy araszszal?” (Károli-ford.) A válasz csak az lehet, hogy senki. Értelmetlen az aggódás, mondja Jézus. Éppolyan értelmetlen, mint annak várása, hogy a magunk természetét hosszabbra nyújtjuk – önerőből.

Harmadsorban azért is óvja Jézus az övéit az aggódástól, mert az egyébként a pogányok jellemzője. Vagyis azoké, akik nem merik rábízni életüket az egy Istenre. Aki a régi világ vallási hátterébe beletekint, maga is láthatja, hogy az akkori emberek életét semmi a világon nem biztosította. Ezért futottak az istenek oltalma alá, azt gondolva, hogy csak az istenek összessége tudja az élet biztonságát garantálni. Ugyanakkor érthető volt az emberek kétsége is afelől, hogy ezek az elképzelt is-

tenségek vajon alkalmasak-e, méltók-e az emberek bizalmára.

A sok bizonytalan istenség helyett Jézus mennyei Atyáról prédikált, akit sem kitálalni, sem felhatalmazni, sem lefizetni nem kell. Elég, ha elhisszük Jézus szavát, aki azt hirdette róla, hogy „jól tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségetek van”. Mintha csak ezt mondta volna: higgyétek el, hogy csak az ő uralma alatt szűnik meg a zsidbasztó félelemérzés, amely hovatovább aggódássá terebélyesedik. Bízátok rá magatokat, nem csalódtok!

Végül Jézus óvott attól, hogy az így elhatalmasodott aggódás rátelepedjék egész életünkre, és már a jövőre nézve is görcsbe rántson bennünket. „Elég minden napnak a maga baja” – idézte az akkortájt szélében ismert szállóigét. Ha már aggódás nélkül élni sem tudtok, legalább a holnapi napra ne eleve aggódva gondoljatok! Legyetek nyitottak, hogy a ti mennyei Atyátok gazdaggá és sikerültté tegye azt.

Eszembe jut egy világháborús sláger, amelybe a reménytelenül szerelmes teljes csalódottságát beleönti, és eleve lemond a holnapról: „Bánom is én, mit hoz majd a

Aggódásával pedig ki tudná közületek meghosszabbítani életét csak egy perccel is?

holnap nekem, / Ha nem szeretsz, bánom is én, mi lesz velem. / Jó lett volna boldog lenni véled, / De így az élet reménytelen.” A sláger szerzője nyilván nem ismerte Jézus mondatát: minden napnak megvan a maga baja...

De Isten kezébe téve életünket minden okunk megvan a reményteljes holnapra. Mert Istennel semmiképpen nem reménytelen a holnap. Vele járva nem lehet az élet reménytelen. Amit minden reggeli felkeléskor érdemes megköszönni, mielőtt a napi forgatagban magától értetődővé válik, ha jól megy a sorunk!

Végül szeretném még felhívni a figyelmet egy látszólagos apróságra, amely első olvasatra talán fel sem tűnik. Világos, hogy Jézus megtiltja tanítványainak az aggódást. Ugyanakkor mintegy magától értetődő módon helyesli, hogy „a holnap majd gondoskodik a

maga dolgai felől”. Akik Istenben bíznak, és bizalmukat belé vetik, azok megtapasztalhatják ezt a kettősséget: Istenre vethetik gondjaikat, mert őneki gondja van rájuk! Azaz: ő gondjai közé fölvetve övéinek az el-látását is. Jézus ezt így mondja: „...jól tudja a ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségetek van.”

Ezzel szemben tilos az aggodalmaskodás. Mert az azon a tévhiten növi ki magát, hogy egész életem biztosítása teljesen az én kezemben van. De ha közben megrohan annak gondolata, hogy ennek mégsem tudok maradéktalanul eleget tenni, akkor rövidzárlat keletkezik bennem, és úrrá lesz rajtam a félelem. A féltő ember önmagáról való gondoskodása csődöt mond, és egyszerűen pánikba esik. A pánik pedig rossz tanácsadó, s elhitei, hogy gondjaim tulajdonképpen megoldhatatlanok. Itt lesz teherre, sőt bűnné az aggódás, mert el akarja hitetni velem, hogy Isten éppen a legnagyobb gondjaim közepette hagy cserben. Ez már a hitetlenséghez vezet.

Hányszor hallunk olyat, hogy még buzgón kérők kérése sem teljeseedik be. Itt le-selkedik a veszély az aggódásban, s ezért tiltja Jézus. Kétségeskedésem, bizonytalanságom soha nem fajulhat az Isten szerető segítségét be nem számító zúgolódássá és kishitűséggé!

De hát van-e ennek a kételkedő-hitetlenkedő magatartásnak valami hatékony ellenszere? Pál apostol „receptjét” tudom szívesen ajánlani, amelyet Filippibe írt levelében fogalmazott meg: „Semmi felől ne aggódjatok, hanem imádságotokban és könyörgétekben minden alkalommal hálaadással tárjátok fel kívánságaitokat az Isten előtt. És az Istennek békessége, amely minden emberi értelmet felülhalad, meg fogja őrizni szíveiteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban.” (Fil 4,6-7) A teljes kitarulkozás Isten előtt, a hozzá teljes bizalommal való könyörgés gyógyírként hathat.

Csoda-e, ha Jézus még a legfontosabb imádságába is fölvetett egy ilyen mondatot: „...mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma...”? Ebben bennfoglaltatik a kérés jogosultsága és a teljesülés ígérete is. S ha ezt hittel imádkozzuk, nem járunk úgy, mint a tiroli atyafi, aki ugyan naponként megcsodálhatta a kétezres hegyet, de csúcsára soha nem jutott el... Jézusnak az aggódás ellen mondott szavai is megtapasztalható valósággá válnak az életünkben. Akár ma is átélethetjük: Isten azt adja meg, amire szükségünk van.

• GÉMES ISTVÁN

Istentisztelet másként

Minden lelkész egyik legnagyobb öröme a tele templom. Amikor minden hely foglalt, hátul a padok mögött még állnak is az emberek. Ilyenkor fokozott felelősséget érez értük, talán még jobban, alaposabban s még több imádsággal készül az igehirdetésre. Leginkább sátoros ünnepek

idejére kell gondolnunk, ha tele templom gyülekezetére számítunk.

Minden lelkész egyik legnagyobb gondja, miként tud olyan életközeli, időszerű kérdésekre választ adva prédikálni, igényesen és segítően, hogy legközelebb is eljőjenek az igehallgatók.

Hazánkban általában tízszázalékos istentisztelet-látogatottsági mutatóról szól-

nak az erre hivatott, felméréseket végző szakemberek. Ez a szám nagy ünnepeken megkettőződik általában. De az arány vidékenként változhat.

„A hit hallásból van” – Isten igéjének meghallásából. Ezért fontos az ige hirdetése és meghallása. Ezért hívogatunk mindenkit, biztatjuk az elmaradókat, s keressük az elvesztett. Sokszor hiába...

A Frankfurt am Main-i Szent Péter evangélikus templom gyülekezetében a fiatal lelkész, Rasmus Bertram merész kezdeményezést indított el, úgynevezett számítógépes istentiszteletet szervezett. Először meghívott néhány fiataalt azzal, hogy hozhatják a számítógépüket is, s a gépeket helyi hálózatba kapcsolta. A fiatalok írásban, a gépükre kapták az énekeket, amelyeket énekelhettek. Majd a prédikáció következett, amelyet a lelkész szintén leírt mondatonként. S mindenki azonnal reagálhatott is a saját gépén az egyes gondolatokra. Kérdezhetett, kiegészítést írhatott. Mindnyájan olvashatták egymás véleményét. Interaktív részvételre serkentette tehát őket a lelkész.

Külön kis csoportot szervezett a fiatalokból, akik felkészítés után írásban válaszoltak a beérkezett kérdésekre. Prédikáció azonban hangos szóval is történt. Azután meghirdette a médiában, hogy az internet segítségével ki-kik otthon, saját lakásában is figyelemmel kísérheti a rendkívüli istentiszteletet, és bele is kapcsolódhat. A résztvevők együtt gondolkozhatnak és imádkozhatnak a megadott témákban: a gyülekezet megelevenedése, lakóhelyük gondjai, menekültek gondozása, gyászolók vigasztalása, gyermeket várók feszült öröme stb.

Legutóbb már tizenketten ültek az ol-tártérben, kétszázan otthon a számítógép mellett, többségükben olyan testvérek, akik a hagyományos istentiszteletre nem jöttek el. De van már istentiszteleti résztvevőjük Norvégiából, Ausztriából és az Egyesült Államokból is.

Hogy az úrvacsorát hogyan képzelik ünnepelni, azt e sorok írója sem tudta meg a tudósító cikkéből. De a leleményesség, a kísérlet és kezdeményezés mindnyájunkat elgondolkoztat.

Az alkalmakat áron is megvegyétek, mert az idők gonoszak (Ef 5,16)!

• D. SZEBIK IMRE

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez, következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Lapunkban törekszünk annak bemutatására is, hogy az élet legkülönbébb területein működő neves evangélikusok miként kötődtek egyházunkhoz, s e személyeknek mely gyűjteményekben vannak iratanyagaik, tárgyaik, hol lehet kutatni történetüket. Ezúttal a száz éve – 1915. december 28-án – elhunyt neves vendéglős, Gundel János személyével foglalkozunk.

Gundel János és a palócleves

A neves gasztronómiai dinasztia megalapítója, Gundel János is kötődött az evangélikus egyházhoz, olyannyira, hogy még tisztséget is viselt a pesti Deák téri gyülekezetben, amelynek tagja volt. A bajorországi Ansbachban 1844-ben született, korán árvaságra jutott fiú szülővárosának mezőgazdasági és ipariskolájában tanult, majd 1857-ben került Magyarországra. Itt végigjárta a vendéglősmesterség lépcsőfokait. Pikolófiúként kezdte mostohaapja sógoránál, Gärtner Györgynél egy budai vendéglőben. Pincérként a Téli Sörházban, majd az Arany Sas fogadóban dolgozott. Utóbbi tulajdonosának, Kommer Józsefnek az unokahúgát, Annát vette feleségül.

1869-ben már étterem-tulajdonos, a Király utcában álló Bécsi Sörházé, majd a Virágbokor (Blumenstöckl) vendéglőt vásárolta meg. Pályafutásának csúcspontja az István Főherceg Szálloda vezetése volt 1889 és 1904 között.

Szakmai és társadalmi megbecsültséget mutatja, hogy 1876-ban ő lett a Szállodások és Vendéglősök Ipartársulatának elnöke. Sokat tett a vendéglátásban dolgozók képzéséért, valamint szociális és kulturális alapítványokat is létrehozott.

1882-ben a fővárosi törvényhatósági bizottság tagjává választották. 1885-ben megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét. 1900-ban a párizsi világiállításon ezüstéremmel tüntették ki.

Öt gyermeke közül Károly vitte tovább a vendéglősmesterséget, ő alapította a ma Gundel étteremként ismert városligeti vendéglőt, amelyet nagy sikerre vitt. Károly dédunokái a sokak által ismert – és a Gundel családról szóló minden kötetben említett – leszármazottak, Latinovits Zoltán, Bujtor István és Frenreisz Károly. ►

► Gundel János evangélikus kötődése gyülekezeti tisztségviselésében is megnyilvánult. A pesti közös (német és magyar) Deák téri egyházközség másodfelügyelője lett 1905-ben, később közgondnoka, tagja volt a főgimnázium iskolai bizottságának, valamint képviselő-testületének is. Haláláról – méltatva közössége iránti elkötelezettségét – megemlékezett az *Evangélikus Órálló* című egyházi és iskolai hetilap is.

Gundel János nevéhez fűződik a palócleves, amelyet „a nagy palóc”, az ugyancsak evangélikus Mikszáth Kálmán kérésére alkotott. Az író azt kérte a neves vendéglőstől, hogy olyan levessel lepje meg, amelyet még sosem evett. Gundel kreációja, a palócleves vagy Mikszáth-leves – zöldbabos ürülevessal tejföllel habarva, kaporral bőségesen ízesítve – kedvelt étel lett. Többféle változatban is készítették később, számos szakácskönyv, gasztronómiai újság receptjei között szerepel ma is.

Hogy Mikszáthot is lenyűgözte a vendéglők világa, az kitűnik abból a *Vasárnapi Újság*-beli írásából, amelyet éppen a Gundel által bérelt és üzemeltetett István Főherceg Szállója 1904-es bezárásáról írt.

A jó kapcsolat az író és a vendéglősfedelem között tartós volt, és rendszeres találkozásokon alapult, erre bizonyíték, hogy az István Főhercegnél külön Mikszáth-szoba állt az író és társasága rendelkezé-

sére. Ebben Gundel Mikszáth munkáiból vett alakokkal, valamint kedves vendégeknek arcképével díszítette a falakat.

Az evangélikus összetartás megmutatkozott a felekezethez tartozó cégek segítségével is, így például a Gundel család későbbi városligeti éttermének és az ugyancsak Gundel-féle Fiume kávéháznak a reklámját más evangélikus cégekkel együtt szerepeltették az 1927. évi, Varsányi Mátyás szerkesztette *Evangélikus útmutatóban*, amely azt ajánlotta olvasóinak, hogy

hittestvéreiket vásárlásaikkal, megrendeléseikkel támogassák, akik ezért cserébe mérsékeltebb árakért szolgáltattak majd ezen vendégeknek.

Gundel János személyére, illetve a Gundel vendéglősdinasztiára vonatkozóan számos értékes dokumentum és tárgy is található a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum gyűjteményeiben (adattár és fotótár, könyvtár; a múzeum honlapja: Mkv.m.hu.).

Érdekes, hogy Gundel János unokája, Imre, aki apjának, Gundel Károlynak a városligeti éttermében kezdte a vendéglátószakmát, e múzeum munkatársa lett (az államosítást követő számtalan viszontagság után). Több kisebb publikációja mellett jelentős munkái: *A vendéglátás emlékei* (Harmath Judittal; Budapest, 1979, 1982); illetve *Gasztronómiáról és Gundelekről* (Budapest, 1987; részlete újra megjelent 2012-ben a Nemzeti Könyvtárban, Gundel Károlynak *A vendéglátás művészete* című művével közös kötetben). A témára vonatkozó érdekes olvasmány még: Csapó Katalin – Török Lajos (szerk.): *Tisztelet a Gundeleknek* (Budapest, 2007).

● KOVÁCS ELEONÓRA

A szerző a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának főlevéltárosa (A palócleves receptje a 37. oldalon)

Kézen fogott az Isten

Interjú Gundel Takács Gáborral

„Fontos kérdésekben mindig a szívemre hallgatok, mert lehet, hogy nem járok jól anyagilag, de akkor is a belső békém felé tartok, és ez visszahat az életemre” – vallja Gundel Takács Gábor. Az ország egyik legkedveltebb tévése hívó, őrzi és ápolja a Gundel család emlékét, távol tartja magát a bulvártól, és nem politizál. ►

Az első feleségemmel élek, tőle van mindhárom gyerekem, nem verem őket, nem narkózom, nem hajtok az autómmal az árokba – nyilatkozta korábban arról, hogy miért nem szerepel a bulvársajtóban. Ön szerint lehet ma valaki országosan ismert anélkül, hogy bulvárraccá válna?

– Szerintem igen, csak kell mellé teljesítmény. Legyen az egy televíziós műsor, sportközvetítés, egy lemez, egy színházi előadás. Nézzük meg, kikkel van tele egy bulvárújság, és kik nincsenek benne. A bulvárban nem nagyon esik szó Kosuth-díjas művészekről, maximum akkor, ha meghalnak. Egy elismert énekes elmondta nekem nemrég, hogy amikor tudatosan eldöntötte, nem szerepel többet a bulvárban, észrevette, hogy – pozitív értelemben – kicserélődött a közönsége. Bár hozzá kell tenni, hogy ez a fajta sajtó akár segítheti is a karrier beindítását.

– Végigjárta 1983-tól a számléletrát. Ma azonban sokan gyors sikerre vágyanak, egyből sztárműsorvezetők akarnak lenni. Mit tanácsolna azoknak a fiataloknak, akik így gondolkodnak?

– Minden szakmára igaz, hogy hasznos, ha valaki végigjárja a számléletrát. Én sem azért jártam végig a lépcsőfokokat, mert annyira akartam, hanem azért, mert olyan közegbe kerültem, ahol végigjártatták velem, és csak utólag tudatosodott bennem, hogy ez szükséges volt. Sokszor látunk hirtelen feltűnő fiatal, csinos arcokat, akik aztán eltűnnek. Vajon miért? Mert nincsenek meg az alapok. Ha az embert megismerik az utcán, az a munka következménye, de az ismertség önmagában nem lehet cél. Nem tanítok, de a véleményemet el szoktam mondani a fiataloknak, ha megkérdezik, és olyankor azt mondom, hogy vizsgálják meg magukat, van-e bennük igazi kíváncsiság, mert csak az tud majd jót kérdezni. Csak igazi kérdésre szülehetnek igazi válaszok. Az interjúalanyok pillanatok alatt megérzik, hogy a kérdező valóban kíváncsi, vagy csak alkérdéseket tesz fel, és úgy csinál, mintha érdekelné őt az alany. Még a TV2-nél dolgoztam, mikor felhívott egy újságíró, hogy sikeres a műsorom, és kellene írnia rólam, ezért mondjak már neki valamit. Kérdezem én: milyen újságírás az, hogy „mondjak már valamit”?

– Önt szinte mindenki kedveli. Tudatosan nem politizál?

– Ez nagyon tudatos döntés, mert úgy gondolom, hogy egy ilyen átpolitizált or-

szágban, mint a mienk, ha én az egyik oldal vagy párt mellé nyilvánosan letenném a voksomat, akkor az befolyásolná azokat a nézőket, akik nézik a vetélkedőket vagy a sportközvetítéseket. Onnantól kezdve előítélettel néznék azt, amit csinálok. Ez egyrészt nekem sem lenne jó, másrészt elrontanám a szórakozásukat.

– Huszonöt éve él házasságban. A sajtó ma a válásoktól és az elköteleződni képtelen emberek problémáitól hangos. Ön szerint elértéktelenedett a házasság intézménye?

– Ezt nem mondanám. A házasságot mindenki szereti, mindenki szerint értékes, ha működik. Nem önmagában az intézménnyel van a baj. Nem tudhatjuk, hogy régen, amikor kevesebb volt a válás, mert nem nagyon illett válni, mennyi volt a boldogtalan házasság. Nincs két egyforma kapcsolat. Nem szívesen állítom a sajátomat példaként, arról nem is beszélve, hogy anyósomék idén már ötven éve házasságok. Nekik prédikáljak?

– Akkor inkább úgy kérdem: ön szerint mitől működik egy házasság?

– Sokszor az a probléma, hogy a két ember verseng egymással. Nem arra törekednek, hogy kiegészítsék egymást, hanem azzal foglalkoznak, hogy ki a domináns. És abban a pillanatban, amikor valaki legyőzi a másikat, vége van az egésznek, érdektelenek lesznek egymás számára. A házasságban szerintem arra kell törekedni, hogy a két ember kiegészítse egymást. Tudomásul kell venni, ha a másik valamiben jobb, és ha ezt elfogadjuk, akkor ketten együtt sokkal erősebbek leszünk. „Fele-ség”, vagyis mindkettő csak fél lehet, ha nem akarják egymást kiegészíteni. A lángoló szerelem idővel nyilván átalakul, és akkor inkább már nagyon mély szeretet, bizalom és tolerancia jellemzi a kapcsolatot. Nem tudom, ki mondta, de nagyon bölcs gondolat, hogy nem kell mindig minden jogos kérdést feltenni. Még ha tudom is, hogy igazam van, nem kell mindig minden meccset megnyerni. Érdeemes lenne néha elolvasni vagy akár videón, DVD-n visszanézni az esküvői esküt. Mit is fogadtam akkor? Azt ígértem, hogy vele megelégszem, hogy „jóban-rosszban” kitarok mellette. Így élek? Betartom az esküt? Nem attól leszek erős, ha a másik gyengébb, hanem attól, ha megfogjuk egymás kezét.

– Száz éve hunyt el az ön ükapja, Gundel János, a híres vendéglős, aki mindemelllett a Deák téri evangélikus gyülekezetben, illetve az iskolában lá-

tott el komoly feladatokat. Mennyire fontos önnek ez a családi kötődés?

– Azért örülök, hogy Gundel Jánosról beszélünk, mert mindig a fiáról, Gundel Károlyról kérdeznék, pedig ükapám volt az első a családban, aki a vendéglátással foglalkozott. Az ő nevéhez fűződik a Mikszáth tiszteletére készült palócleves is. Bajorszámban született, de miután Magyarországra jött, nagyon komoly szállodás és vendéglátós szakember lett. Igazán aktív ember volt.

– Milyen családi történeteket őriz? Gyakran beszélnek otthon az ősökről?

– Évente többször kimegyünk a Fiumei úti sírkertbe, mert édesapám, az apai rokonság és a Gundel ősök is ott nyugszanak. Amikor a gyerekekkel megyünk, mindig végignézzük az összes nevet, évszámot, és mindig kérdeznék. Mindegyik név egy-egy történetet takar. Van, aki a világháborúban halt meg, Gundel Károly tizenhárom gyereke közül kettő pedig egészen fiatalon hunyt el. Szerencsére a Gundel család történetét sokan megírták, én is sok történetet ismerek, és sok relikviánk is van. Bár a családuknak már nincs köze az étteremhez, de örülök, hogy akik csinálják, ügyelnek a hagyományokra. Amikor először vittem a gyermeket a városligeti étterembe – tuda-

tosan vártam, hogy idősebbek legyenek –, és bementünk a családi szobába, ahol csupán egy asztal van hat székkal, a falon pedig sok-sok fotó, éreztem, hogy megérinti őket a találkozás a gyökereikkel. Hasonló élmény volt, amikor Erdélyben, Tövisen jártunk, és a helyi katolikus kis temetőben megkerestük az egyik ükapám sírját. Döbbenetes érzés volt, ahogy letisztítottuk azt a korhadt fakeresztet, és megláttuk a nevet. Ezért is vagyok boldog, hogy a Gundel család történetét többen megírták, mert így

tálytársait. Attól kezdve nem jártunk többet templomba, hittanra. Aztán a katonaság alatt volt egy jó barátom, akinek nagyon erős hite volt, és nagyon akarta, hogy én is higgyek, de én akkor azt mondtam neki, most még nem állok készen erre, de biztos eljön az a pont az én életemben is, amikor kézen fog az Isten. És ez így is lett, de nem azért, mert valakik nagyon biztosan mondták és erőltették. Minden embernek saját útja van, és ez így normális. Van, aki előrébb tart, van, aki hátrébb, én hiába akarom

lomba, akkor nehezebben fogalmazódnak meg bennük ezek a kérdések. Időnként rettenetesen nehéz kérdéseket tesznek fel, olyanokat, amelyek engem is szembesítenek saját magammal, vagy rávilágítanak olyasmire, amire én még nem gondoltam.

– Harminchárom éve televíziózik. Mit szeret benne a legjobban?

– Ez összetett. Nem azért lettem televíziós, mert már az elején eldöntöttem, hogy az leszek, hanem mert így hozta az élet. Különös, de ha valamit elterveztem, és na-

nemcsak a száraz évszámokból, tényekből áll a családi legendárium, hanem a történetek is megmaradnak, és ezekbe jó kapaszkodni, erőt, kiindulási pontot adnak az embernek.

– Ön már nem evangélikus, mint a Gundel ősök, de rendszeres templomba járó. Hogyan lett református?

– Választott módon – a feleségem révén – lettem református, mert családiról római katolikus vagyok. A világlátásomhoz, egyéniségemhez, belső hitemhez közelebb áll a protestantizmus. A hetvenes években, amikor diák voltam, testvéremmel együtt jártunk hittanra, de egyszer csak megkérték a szüleimet, hogy ne menjünk többet, mert baj lesz abból, hogy a harmadik osztályos húgom elkezdte megtéríteni az osz-

a lemaradónak megmutatni, hogy vágjon le egy kanyart, nem lehet. Hagyni kell, hogy mindenki a saját útját járja, nem lehet az embert sürgetni a hitre jutásban.

– A gyerekeit is ennek szellemében neveli?

– Meggyőződése, hogy nem lehet senkit sem megváltani. Tanítani is azért nem tanítok, mert azt gondolom, hogy azt lehet jól tanítani, aki jó kérdést tud feltenni, azaz megérett arra, hogy befogadja a feltett kérdésre a választ, és ezáltal önmagát váltja meg. Ha a gyerekeim odajönnek hozzám, akkor szívesen beszélek velük hitbéli kérdésekről, de nem szoktam nyaggatni őket, hogy ezt vagy azt most olvasd el. Odafigyeléssel kell terelgetni őket. Ha soha nem viszem el őket például temp-

gyon rákészsültem, az sosem úgy lett. Ezért azt szoktam mondani a gyerekeimnek is, hogy akkor van a helyén az ember, ha azt érzi, hogy harmóniában van, ezt keressék. A fontos kérdésekben pedig mindig a szívemre hallgatok, mert lehet, hogy nem járok jól anyagilag, de akkor is a belső békém felé tartok, és ez visszahat az életemre. Most úgy érzem, a helyemen vagyok, mert ezeket a jó érzéseket megtalálom a munkámban. Jó érzés az, hogy amikor kiesik a vetélkedőből egy játékos, azt mondja, mégis jól érezte magát a műsorban, vagy amikor csúnyán kikapunk a hollandoktól, de a labdarúgó-válogatott másodedzője azt mondta, tisztességesen kommentáltam a meccset. Sok-sok apró pillanat, de ezek azok, amelyekért jó csinálni.

● KÉZDI BEÁTA

Skandináv agapé, az igazi svédasztal

„A svédasztal az a vendéglátói gyakorlat, amikor egy nagyobb társaság számára nem az étlapról rendelt egyéni elképzeléseket vagy az egész társaság számára rendelt csoportmenüt szolgáljuk föl, hanem a hideg s meleg ételeket egy vagy több, e célra kialakított – többnyire körbejárható – kínálóasztalra tálaljuk, önkiszolgálás céljából.”

(Idézet egy háznagyjelölteknek szóló előadásból)

A Wikipédia angol és svéd nyelvű oldalai egyaránt arról tanúskodnak, hogy a svédasztal (smörgåsbord) 1939-ben vált nemzetközileg ismertté a New York-i világkiállítás svéd pavilonja egyik éttermének jóvoltából. Mi, magyarok azonban „természetesen” már korábban meghonosítottuk...

Terítéken

Alaposan gyanítható, hogy Gundel János volt az, aki – egy svéd koronás fő magyarországi látogatásakor – elmélyedt az érkező vendég nemzeti kultúrájában és szokásaiban. Javaslatát azonban nem pusztán az északi gasztronómia iránti tisztelet motiválta. A svédasztalos ötlet lényege ugyanis állítólag az volt, hogy a több tucat, magát rendkívül fontosnak tartó magyar nemesember saját maga vehessen egyazon hatalmas terített asztalról – netán épp a svéd királyi vendéggel egyszerre mártva a tálból... – a Gundel-féle finomságokból, gusztusa és kapacitása szerint.

A mi svédasztalunk mintája, ötletadója mindazonáltal a svédek „terülj-terülj asztalkája”, a smörgåsbord (ejtsd: szmörgoszbuód). Szó szerinti fordításban a smör + gås annyit tesz, mint „vaj + liba”. Az elnevezés a vajköpülés műveletével függ össze: tudniillik köpüléskor az első vajcsomók mint megannyi

billegve úszkáló kisliba jelentek meg a savó felszínén. Ezek pedig a háziasszony kegyéből az éppen ott lábatlankodók kenyérére kerülhettek, az élvezet netovábbját jelentve, magát a jólétet, a „tejben-vajban” édeni állapotát idézve.

Smörgåsbord és környéke

Tehát a „vajás kenyerek asztalától” eredeztethető az a tipikusan skandináv kínálási mód, amely meghódította világot? Tény, hogy nagyobb ünnepek, avagy fogadások, rendezvények alkalmával csaknem minden svéd étteremben pompázik egy-egy asztal, dúsan megrakva és folyamatosan feltöltve hideg és meleg elő- és főételekkel, halakkal, desszertekkel. Julbord („karácsonyi asztal”, ejtsd: júl-búd) néven pedig Svédia-szerre láthatunk ma is ilyen asz-

talokat cégeknél, áruházakban – például az IKEA-ban is –, de hagyománytisztelő nagyobb családoknál is, ádvent első vasárnapjától egészen újévig.

E svédasztalokra újsághirdetések útján már október végétől kezdik toborozni a vendégeket, akik azután családotul vagy munkatársaikkal, ismerőseikkel, baráti körben karácsonyig (sőt újabban már vízkeresztig!) akár többször is részt vesznek ezekben az asztalközösségekben.

Csakhogy – mint láthattuk – sem a smörgåsbord, sem a julbord összetett szavak elemei nem utalnak a „svédiségre”. A svédasztal fogalma azonban a skandináv országban mégis sokkal régebbi időkre nyúlik vissza, mint ameddig a „kiguglizható” források visszavezetnek...

A svédasztalos étkeztetési forma egyik szerényebb változata, a Svédia-szerre minden munkanapon legalább kétszer kötelezően (!) – sok helyütt imádkozással egybe-

kötve – megtartott kávészüneteknek nevet adó ficka (majd fika, ejtsd: fíká) gyakorlata már a svéd egyház történetének hajnalán kialakult.

Evangélikus asztalközösségek

A hazánknál ötször nagyobb Svédországban a reformáció elején még csak kevés faluközösségnek volt temploma, az egyház tagjai számára ugyanakkor lényegében kötelező volt a vasárnapi istentiszteletek látogatása. Az egyházközség templomától távolabb lakók számára azonban az akkori útviszonyok mellett (kivált a svéd télben majd fél éven át csaknem járhatatlan hegyi utakon) bizony egy teljes napi távollétet jelentett a hitélet eme nem éppen szabad, ám kétségkívül közösségmegtartó gyakorlása. ►

Az ádventi időszakban sokan hivatalosak munkatársaikkal egy julbordra valamelyik tradicionális vendéglőbe, illetve a barátaikkal egy-egy könnyebb délutáni „menetre”. S ha még mindig marad idő s főleg étvágy a nemritkán harmincöt-negyvenötféle hideg és meleg ételre (például csak heringből vagy sajtból akár hat-nyolcféle is lehet az asztalon!), akkor – mondjuk, egy családi kedvezményre jogosító kártyával – beugorhat az ember a helyi IKEA hagyományo-

san gazdag és megfizethető julbordjára is. E tipikusan svéd svédasztalok klasszikus kínálatában általában megtalálható a tejberizs is, amely errefelé ugyan kissé sósabb, ám így is kedvence a gyermekeknek. A munkahelyeken Svédia-szerre – a mi hivatalunkban is – az a gyakorlat, hogy alkalmanként más és más csoport vagy pár, de legtöbbször a kollektíva minden egyes tagja felel a fikaasztalra kerülő vajért, kenyérrért, sajtéért, kekszért.

tiszteletük után – lelki táplálékkal immár bőségesen megtelve – a hívek is az állatok melegétől idő közben megnyílt csűrbe gyülekeztek, és a saroglyákból előkerített, falvanként is igen eltérő tartalmú tarisznyáikat, szütyőiket, zsebeiket – ez a ficka – egy hatalmas asztalra ürítve, jó keresztényekhez illő módon a testvért nyájasan kínálva közös ünnepi lakomába fogtak.

Így juthattak vasárnaponként változatosabb falatokhoz a más falubéliek is, s finomabbakhoz a kevésbé tehetősek, míg a módosabbak – a szószékről hallott, alázatra buzdító intelmeknek megfelelően – az egyszerűbb étkekből is megelégtettek.

Az egykor templomok felé trappolólovak testmelege által temperált levegőjű csűrök hosszú közös asztalától alig négyöt évszázad alatt meg is érkeztünk a mai svédasztalhoz, amely alapvető funkcióját tekintve az idők során lényegében alig változott. Vagy mégis?

• MÁTIS ANDRÁS

A szerző Svédországban élő evangélikus lelkész

► Ember is, állat is megéhezett, mire eljutottak a templomig. Hogy a visszaúton se dőljenek ki, az ennivalót a távolsághoz illő bőségben, s az ünnephez méltón kellett be-
készíteni az elemóziás, illetőleg abra-
koltató tarisznyákba. Mielőtt a medve- vagy

szarvasbőrökből kibontakozó hívek Isten hajlékába tértek, a fogatokból, szánokból kifogott lovakat, szarvasokat gazdáik – nyakukra abra-
kszakot aggatva – bekötö-
ték a templom melletti hatalmas csűrbe. Az
akkoriban szokásos, két-három órás isten-

Alapvetően a templomok mellett megmaradt hatalmas pajták, csűrök mai hasznosítása sem tér el az eredeti funkciójuktól: a rusztikus építmények igen megbecsült és kedvelt helyszínei ex-
kluzív esküvőknek és egyéb rendezvényeknek. E többnyire fenyő-
ből vagy nyírfából épült tereket az egykor itt napi betevőért hálát
adók imái „átitatták” szakralitással. S ez a szellem a vendéglátás

gasztronómiai élményén túl valami mással, többel is felvértezi a
svédeket: azt vallják, hogy szeretetközösség nélkül nem létezik
igazi vendéglátás. Agapé hiányában a svédasztal csak ízek orgiá-
ja, nem a test, a szellem és a lélek harmonikus táplálása. Képein-
ken egykori csűrök, amelyekben fogatokkal is könnyedén meg-
fordulhattak – ma esküvői rendezvények helyszínei.

Palócleves Gundel módra, avagy Mikszáth-leves

Elkészítés:

1 A húst a faggyúktól, hártyáktól gondosan megszabadítjuk, megmossuk, apró kockákra vágjuk, leforrázzuk, hideg vízzel leöblítjük, alaposan lecsepegtetjük.

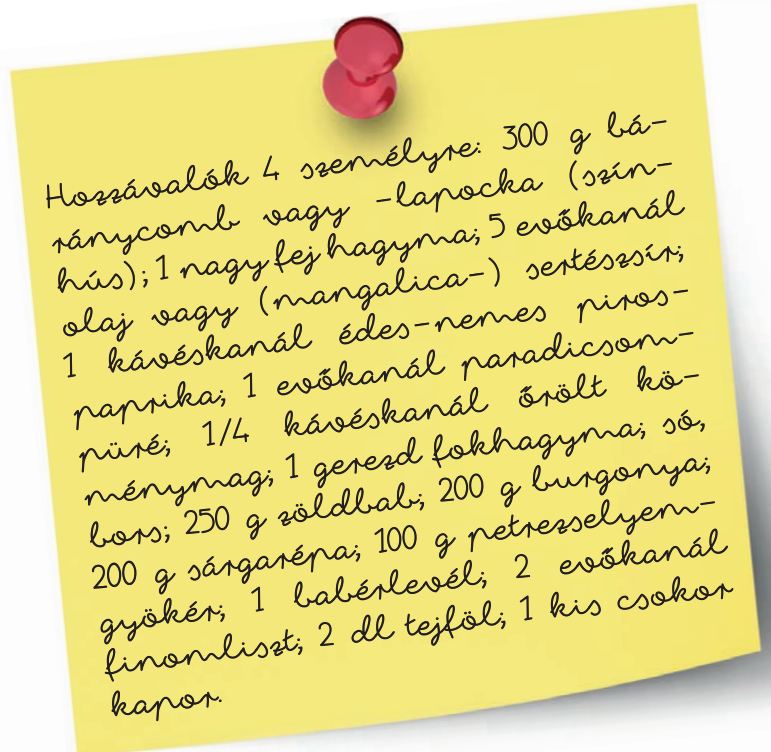
2 A hagymát és a fokhagymát meghámozzuk, a hagymát finomra vágjuk, megfonnyasztjuk a zsiradékban, rádobjuk a húst, és erős tűzön néhány percig pirítjuk-pörköljük. A tűzről lehúzáva megszórjuk a pirospaprikával, hozzáadjuk az áttört fokhagymát, a paradicsompürét és a köménymagot, és mérsékelt tűzön, fedő alatt saját levében puhára pároljuk.

3 Közben megtisztítjuk a zöldségeket, a zöldbabot 2-3 cm-es darabokra, a burgonyát apró kockákra, a répafélét vékony karikákra vágjuk, és az egészet 1,2 liter enyhén sós, babérlevéllel ízesített vízben puhára főzzük. Hozzáadjuk a pörköltet.

4 Simára eldolgozzuk a lisztet a tejfölben, 1 mérőkanál főzőlével hígítjuk, a leveshez öntjük, utána sózzuk, frissen őrölt borssal fűszerezzük, mérsékelt tűzön 4-5 percig forraljuk.

5 Tálalás előtt a babérlevelet eltávolítjuk, a kaporot megmossuk, néhány szál kivételével finomra vágjuk, és beleforgatjuk a levesbe. A félretett kapor-szálakkal díszítjük, külön csészében további tejfölt kínálhatunk hozzá.

Marhahúsból (lábszárból), sertés- vagy pulykacombból is finom. Készíthetjük zöldbabkonzervből is: levét felhasználjuk a leves készítéséhez, de magát a zöldbabot csak a végén adjuk hozzá, különben szétfő! Az eredeti levesben nem szerepelnek répafélék, ez a változata talán még ízletesebb-tartalmasabb, szinte egytálétel.

Kenguru

Allatkertekből, képekről minden gyerek jól ismeri ezeket a távoli Ausztráliában élő különös állatokat. Vanak közöttük kis termetű fajok – egyikük csak ötszáz grammot nyomna, ha mérlegre ültetnénk –, de vannak igazi óriások is. A vörös óriáskenguru magassága eléri a két métert, tömege pedig a nyolcvan-kilencven kilogrammot.

Ami a kenguruknál nyomban feltűnik, az a többi emlősállattól alapvetően eltérő mozgás. Mellső lábaik rövidek, ezeket futás közben a mellükhöz szorítják, a hátulsók viszont hosszúak és nagyon izmosak, a nagy fajok nyolctizenkét méteres ugrásra is képesek a segítségükkel.

Vaskos és hosszú farkukat futás közben hátranyújtják, egyensúlyoznak vele, de használják ülőkének is. Ha pihennek, két hátulsó lábuk mellett farkukra is támaszkodnak, mintha egy háromlábú széken ülnének. Ha pedig verekednek, hátulsó lábpárjukkal rúgnak vetélytársukra, és erős karmaikkal igyekeznek annak hasát felszakítani. Páros lábbal rúgnak, és ilyenkor csak a farkuk éri a talajt, azon támaszkodnak.

A kenguruk az erszéyes állatok közé tartoznak, a kicsinyek ebben a puha, meleg vacokban fejlődnek. Majdnem mindig egy kis kenguru születik, az ikerelés rendkívül ritka. A vemhességi idő változó, a nagyobb fajoknál huszonkilenc és harmincnolc nap között változik.

Születésekor a kis kenguru csupasz és zárt szemű, gyakorlatilag vak, és csak igen lassan fejlődik. De aztán, ahogy a szemei kinyílnak, és szőrzetét is megkapja, egyre gyakrabban kukucskál ki az erszényből, ismerkedik a külső világgal. Egyszer aztán gondol egy nagyot, és kiugrik, de mintha saját merészsé-

gétől megrémülne, nyomban vissza is szökken. Majd egyre bátrabb lesz, mind több időt tölt anyja mellett, és már csak szopni tér vissza az erszénybe, míg teljesen önállóvá válik.

A kenguruk legelnek, de a bokrok lombját is fogyasztják. A birkákat te-

nyésztő farmerek féltették tőlük a leelőiket, és ízletes húsup miatt is lelőtték őket, így nagy pusztítást végeztek közöttük. Ma már jobban vigyáznak rájuk, egyes fajok védettek, hiszen Ausztrália címerállatáról van szó.

• SCHMIDT EGON

Láttál már kis kengurut, amint éppen kikukucskált az erszényből? Az állatkertben próbáld meg lefénnyképezni, és küldd el a képet szerkesztőségünknek! Cím: Evangélikus Élet szerkesztősége, 1091 Budapest, Üllői út 25.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

Kérdések:

1. Mit gondolsz, melyik hátulsó lábával tud nagyobb rúgni a kenguru?
2. Mióta él Ausztráliában?
3. Van másik óriáskenguru is?

Megjegyzések: 1. Csak páros lábbal képes rúgni. 2. A fosszilis (megkövült) maradványok szerint hárommillió éve. 3. Igen, a szürke óriáskenguru.

Hányszor mondjam?

Kérdezték már ezt tőled? Vajon vár-e tényleg választ, aki azt kérdezi, kiáltja: „Hányszor mondjam?” Legszívesebben azt felelnénk ilyenkor: „Egyszer se!”

Hiszen már annyiszor elmondtad, hogy tudom kívülről. Szégyellem magam, hogy még mindig úgy tűnik, nem értem. Vagy máskor már unom, elegendő van belőle. De ha tényleg soha többet nem mondanád, az borzasztó lenne. Úgy érezném, már nem is vagyok fontos neked.

Olvasd el Lukács evangéliumából a 8. fejezet 4-15. versét. Képzeld el a magvető nagy zsákját, amely tele van búzaszemekkel. A példázat szerint ilyen bőségesen sok mondanivalója van Istennek felénk. Akkor is mondja, amikor nem igazán akarjuk a szavait befogadni. De jó, hogy mégsem hallgat el! Hiszen akkor úgy érezhetnénk, már nem is vagyunk fontosak neki.

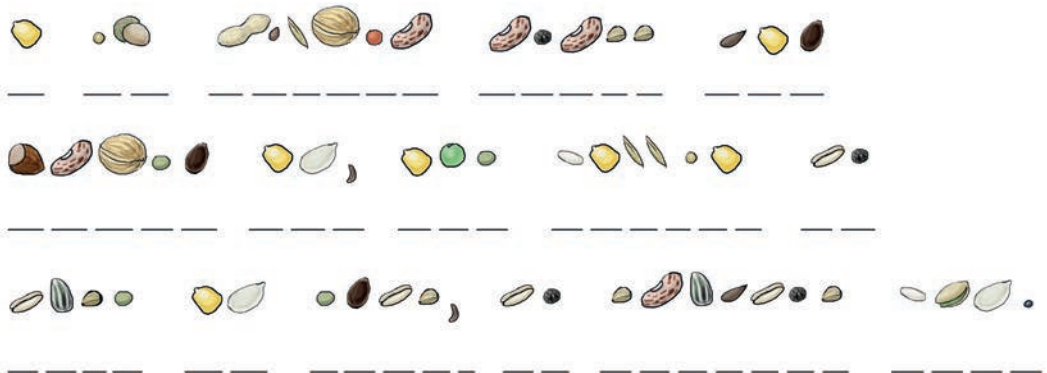
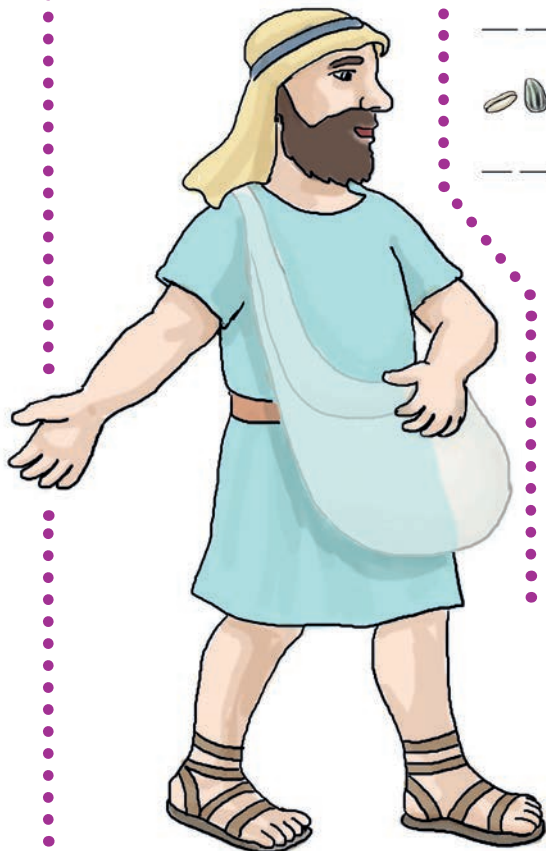
Ha szívünkbe fogadjuk igéjét, ahogy a jó föld befogadja a magot, észre fogjuk venni, mennyi bátorítás, szeretet, útmutatás rejlik benne. Mindezek pedig belülről erősítenek meg minket úgy, hogy az már kívülről is meglátszik rajtunk. Életünk termése lesz a szeretet, öröm, békesség, türelem, jószág.

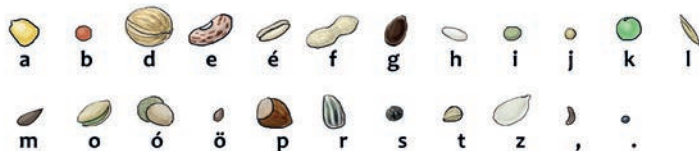
Mennyei Atyám!

Sokszor előfordult, hogy nem voltam kíváncsi a szavadra. Köszönöm, hogy fordítva ez még sosem történt meg. Neked mindent bátran elmondhatok. Egyszer sem mondom, hogy nem érdekel. Együtt örülsz velem, és ha valami gondom van, akkor mindig tudsz rá megoldást. Nemcsak messziről válaszolsz, hanem itt vagy, egészen közel hozzám. Köszönöm, hogy ennyire szeretsz. Ámen.

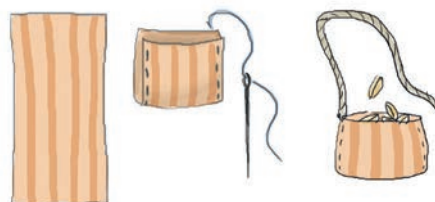
REJTVÉNY

A lenti kód segítségével fejtsd meg a titkosírást! A helyes megfejtést szerkesztőségünk címére beküldők között jutalmat sorsolunk ki.

Téged milyen kérdés foglalkoztat? Ha megírod, a Töprengő szívesen keresi veled együtt a választ.

Vágd ki a magvető figuráját! Készíts neki textilből tarisznyát! Ezután egy lapra rajzold le halvány vonalakkal mindazt, ami a példázatból megtett. Színezés helyett ragasztózd be a rajzot, s apró magvakkal, termésekkel, esetleg ágacskákkal tedd színessé.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 7.) *Jézus Krisztus mondja: Maradjatok énbennem, és én tibennetek. Ahogyan a szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, ha nem marad a szőlőtőn, úgy ti sem, ha nem maradtok énbennem.* Jn 15,4 (Péld 3,5–6; Mk 8,31–38; 1Kor 13–13; Zsolt 31) Nagyszerű képe ez annak a bensőséges, titokzatos kapcsolatnak, amely eggyé teszi Krisztust és követőit. Rámutat arra, hogy nem valami relatív erőhöz kötjük a bizalmunkat, hanem ahhoz, akiben az isteni élet teljessége megjelent. Jézus arról biztosít minket, hogy ő állandó erőforrásként velünk és bennünk marad. „Eggyé lenni kíván / A szívem veled, / Élnie különben / Tovább nem lehet. / Nélküled mit sem ér egész élttem, / Veled halálom is nyereségem.” (EÉ 381,3)

Hétfő (február 8.) *Mert minden értetek van, hogy a kegyelem sokasodjék, és egyre többen adjanak hálát az Isten dicsőségére.* 2Kor 4,15 (1Kir 8,66; Lk 13,31–35; Tit 1,1–9) A teremtettségbeli státusunk, talentumaink, de még a hiányunk a jóban és a szépben is, azaz a testünket-lelkünket körülvevő világ értünk történik. (Luther) Az idő vonalán a történelemben válik felismerhetővé az Isten akarata. Isten törődése, gondviselése életünk minden dolgában egy irányba, maga felé emel. Tőle minden áldássá alakulhat, ha életünket kegyelmébe engedjük. „Eddig is te voltál vezérem, / Te biztatál, ha csüggedék. / Boldog, akit búban, veszélyben / A te Lelked szerelme véd! / [...] / A dúlt szívnek te adsz nyugalmat, / Áldás fakad kezed nyomán.” (EÉ 66,3)

Kedd (február 9.) *Mindenki várakozva néz rád, és te idejében adsz nekik eledelt. Kinyitod kezedet, és kielégítesz minden élőlényt kegyelmesen.* Zsolt 145,15–16 (Mt 6,26; Lk 5,33–39; Tit 1,10–16) Figyeld meg: a madár repül, énekel, fészket rak, fiókat költ. Ez a dolga, de nem ez táplálja. Ugyanígy az embernek is dolgoznia kell, de ne feledje, hogy Isten áldása tartja el. Ahol Isten megtartó kegyelme nem örökös, ott semmi nem marad, még ha százezer lakattal őriznék is. (Luther) „Irgalmasságnak / Csodálatos volta, / Azt emberi elme / Soha fel nem fogja; / Te bőséges kezed / Táplál szüntelenül, / Sok jót ad gyakorta / Reménységen felül.” (EÉ 61,2)

Szerda (február 10.) *Nagyon korán, amikor még sötét volt, felkelt, és félrevonult egy lakatlan helyre, és ott imádkozott.* Mk 1,35 (Zsolt 5,4; Mt 6,16–21; Tit 2,1–10) Sokan félnek a csendtől, mert üresnek gondolják. Életünk nagy lehetősége, ajándéka a csend. Ne törjük meg, ne tegyük tönkre. Használjuk ki! Mert nem egyszerűen a hangok, zajok hiányáról van szó, hanem többről. Belső

megnyugvásról, emelkedettségről. Önmagunk átadása az Atyának. Jézus csendes órája után az éhes sokaságnak volt mit adnia. A csendes óra áldása minket is elkísér a mindennapok mozgalmassalvalói közé. „Szívem nyugalomért eped, / És várja segítségedet. / Ne várj, Uram, soká velem, / Mert lelkem elcsüggedt bele.” (EÉ 85,2)

Csütörtök (február 11.) *Mária pedig ezt mondta: Magasztalja lelkem az Urat, és ujjong az én lelkem megtartó Istenemben.* Lk 1,46–47 (Zsolt 13,6b; Kol 3,[5–7]8–11; Tit 2,11–15) Az igazi Isten-dicséret csodálatos mondatai ezek. Csak így lehet megszólalni Isten üdvözítő működéséről. Megénekelni őt, a hatalmas, szent és irgalmas Istent, aki ma is az üdvösségtörténetben adja meg számunkra az élet világosságát. Jézusban lett Isten Üdvözítővé. Jövőt mutató örömforrás ez nekünk ugyanúgy, mint egykor Máriának. Ez a hír ma is ujjongó istentiszteletre indíthat mindenkit. „A Krisztust magasztaljátok, / Akit küldött jó Atyátok! / Ő az, kit fejünknek vallunk. / Néki élünk, néki halunk.” (EÉ 65,2)

Péntek (február 12.) *Akik pedig befogadták, azoknak hatalmat adott arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek.* Jn 1,12a (Hós 2,1b; Róm 7,14–25a; Tit 3,1–15) Halljátok, mekkora dicsőséget és kibeszélhetetlen örök kincset kaptak Isten Fiának eljöveteleiben mindazok, akik hittel befogadják s meglátják benne Isten emberét, akit azért küldött, hogy megmentse a világot [...]. Nincs más út, sem eszköz, sem mód, amely Isten fiává tehetne, csak Krisztus megismerése és a benne való hit. (Luther) „Bár vívna harcát minden gyermeked / Oly híven, bátran, mint e győztesek, / És velük zengné majd az éneket: / Halleluja! Halleluja! Halleluja!” (EÉ 454,3)

Szombat (február 13.) *Boldogok, akik éheznek és szomjaznak az igazságra, mert ők megelégtettek.* Mt 5,6 (Zsolt 94,15; Dán 5,1–7/17–30; Filem 1–25) Isten országában nem beérkezett emberek, boldog birtokosok vannak, hanem szüntelenül a megváltásra váró, mindig a cél felé tartó és bizonyos reménységben élő lelkek. Aki tiszta szívvel vágyik az Istennel való közösségre, attól Isten nem vonja meg önmagát, vele való közössége az ő meglátásában válik majd teljessé, de ebből kap előleget szüntelenül itt a földi életben is. „Boldog, kit nem kínoznak földi vágyak, / Akinek lelke sóvárog utánad, / És hite mindig tereád tekint. / Boldog, ki él szent tetszésed szerint.” (EÉ 457,3)

● NAGYNÉ SZEKER ÉVA

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja – megjelenik kéthetente

E-mail: evelet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evangelikusélet.hu • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. Előfizetés: kiado@lutheran.hu.
 • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu).
 Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com). Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). Rovatvezetők: KENDEH K. PÉTER - Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA - A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), LACKERNÉ PUSKÁS SÁRA - Gyermekeknek (kesziegygul@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS - Új nap - új kegyelem (tamytam@t-online.hu). Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518. Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamációt a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302. Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.

Ára: 450 Ft

2016. július 7-10.

— Ti vagytok —

a föld sója

KÖZÉP-EURÓPAI KERESZTÉNY TALÁLKOZÓ

— BUDAPEST —

fórum

istentisztelet

kórus

előadás

táncház

koncert

workshop

www.foldsojatalalkozo.hu

ÁLDÁSSAL EGYBEKÖTÖTT

BÁLINT-NAPI KONCERT

FEBRUÁR 13.
SZOMBAT
18 ÓRA

Fellép: a Kodály Zoltán
Magyar Kórusiskola
Cantate vegyes kara
és Laudate gyermekkara

Vezényel: SAPSZON FERENC KARNAGY

Igét hirdet: dr. Fabiny Tamás
evangélikus püspök

DEÁK TÉRI EVANGÉLIKUS TEMPLOM

1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.

*A házasság hete központi programjának fővédnöke
Herczegh Anita, a köztársasági elnök felesége.*

Támogatók:

evangélikus

élet

Házasság hete